CZU: 81’0

Vasile BAHNARU
Institutul de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
(Chişinău)

DESPRE O CONTROVERSĂ LINGVISTICĂ BISECULARĂ: CUI APARŢINE PRIMORDIALITATEA? LIMBII ROMÂNE, LIMBII DACICE, LIMBII LATINE BARBARE SAU...?

Concerninga bisecular linguistic controversy: Which is primordial? The Romanian language, the Dacian language, the Vulgar Latin or ...?

Abstract: The article examines the linguistic research of the past 20-25 years, in which it is claimed that Romanian was not descended from Latin, but it is a continuation of the Dacian language, in this sense the New School of Romanian Linguistics appeared. After examining a huge linguistic, historical and archaeological material, they prove that this theory is only partially accurate, meaning that Romanian is not a direct descendant of Latin. Obviously, the representatives of this research department exaggerate, claiming that the Dacian language would be a different language from Latin. It is true that Romanian, like other neo-Romanian languages, does not come from the Latin language encoded in grammars and spoken by Romanian writers, orators and politicians. It descends from the dialects spoken in the Balkans by the ancient populations, including the Geto-Dacians, dialects labelled by the Roman aristocracy as barbarous, rustic, vulgar, all of them considered as dialects or languages, including the Latin language and that of the Geto-Dacians. Finally, the author warns all those who are concerned with the Romanian history and language that it would be advisable to avoid the extremes and take into consideration the Latin expression *aureamediocritas* "the golden mean" - a kind of exhortation to temperance, to avoiding excesses.

Keywords: dacian, get, the Barbarian language, the Dacian language, the Geto-Dacian language, the Latin language, Romanian, the Thracian language, Ancient Latin, Vulgar Latin, origin, pelasgian, roman, thracian.

Rezumat: În articol se examinează cercetările de lingvistică din ultimii 20-25 de ani, în care se face tentativa de a demonstra că limba română nu ar descinde din cea latină, ci ar fi o continuatoare a limbii dacilor, în acest sens excelând Noua Școală Lingvistică Românească. În urma examinării unui imens material lingvistic, istoric şi aeheologic, se demonstrează că această teorie este doar parțial corectă, în sensul că limba română nu este o descendentă directă a limbii latine. Eident, reprezentanții acestei direcții de cercetare exagerează, declarând că limba dacilor ar fi o cu totul altă limbă decât latina.

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

Este adevărat că limba română, ca şi celelalte limbi neoromanice, nu descinde din limba latină codificată în gramatici şi vorbită de oamenii de cultură, scriitorii, oratorii şi oamenii politici romani, ci descinde din dialectele vorbite în Balcani de populațiile antice, inclusiv de geto-daci, dialecte etichetate de protipendada romană ca fiind barbare, rustice, vulgare, toate fiind dialecte sau graiuri, inclusiv limba latină şi cea a geto-deacilor, ale străvechii limbi trace. În fine, autorul atenționează pe toți cei care sunt preocupați de istoria poporului român şi a limbii române, că ar fi indicat să se evite extremele şi să ne conducem de expresia latină *aurea mediocritas* „**aurita cale de mijloc**" – un fel de îndemn la cumpătare, la evitarea exceselor.

Cuvinte-cheie: dac, get, limbă barbară, limbă dacă, limbă geto-dacă, limbă latină, limba priscă, limbă română, limbă rumână, limbă tracă, limbă vulgară, origine, pelasg, roman, trac.

0. Romanistica, în special românistica, se pare că se află într-o criză absolută. Nu este vorba de studierea în sincronie a limbii române, ci mai ales de studierea ei în diacronie. În continuare, vom încerca să argumentăm această afirmaţie.

Lingviştii care studiază limba română şi istoria ei sunt, evident, informaţi că în ultimii 20-25 de ani a apărut o serie de studii, inclusiv monografice, în care se promovează ideea că română (şi celelalte limbi romanice) nu ar fi de origine latină (Costi; Cueşdean 2001, 2006, 2006, 2017, 2012; Doboş, Gheorghe 1992, 1992, 1992, 2001, 2005, 2012), ci ar descinde dintr-o protolimbă, din care şi-ar trage originea şi limba latină. Toate aceste afirmaţii sunt lansate, de regulă, de persoane din alte domenii decât cel al lingvisticii, iar Academia Română, reprezentată de Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", şi Academia de Ştiinţe a Moldovei, având în calitate de exponent principal Institutul de Filologie Română „Bogdan P. Hasdeu", nu îşi expun poziţia, preferând să stea în expectativă. Se creează impresia că lingvistica oficială se consideră superioară în raport cu eforturile unor amatori sau diletanţi de a soluţiona problemele cele mai controversate şi mai complicate ale lingvisticii româneşti, din care cauză refuză să le acorde atenţia de rigoare. Mai mult chiar, nici profesorii universitari nu se alertează şi nu-şi exprimă opinia asupra acestei probleme.

Se pare totuşi că unicul lingvist care a luat atitudine faţă de noile tendinţe promovate de unii specialişti diu alte domenii decât lingvistica a fost acad. Marius Sala, care constata că „nu lipsesc amatorii de lingvistică care, ignorând metodele ştiinţifice, fac afirmaţii greşite, pentru specialişti adevărate erezii, spunând că latina şi daca erau de fapt aceeaşi limbă"(Sala 2012, 4.18).

În pofida acestei situaţii deplorabile, în cele ce urmează vom tatona problema în cauză în vederea identificării unei soluţii acceptabile sau admisibile.

1.0. Aşadar, lingviştii, care consideră limba română ca fiind mama tuturor limbilor europene (Cueşdan 2001, 2006, 2006, 2012; Gheorge 1992, 1992, 2001,2005, 2012; Iscru; Ioniță) sau chiar indoeuropeana comună (Cueşdean 2001, 2007; Doboş; Gheorghe 1 - 1992, 2 - 2005), prim grai european (Cueşdean 2001, p, 5, 47, 82) au constituit *Fundaţia Gândirea* şi editează revista *Getica* şi revista *Dacia Magazin*.

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

Aceştia, beneficiind de anumite principii şi metode de cercetare, se consideră în drept să se declare ca aparţinând unui curent inovator pe care l-au intitulat „NOUA ŞCOALĂ DE LINGVISTICĂ ROMÂNEASCĂ”(Costi, p.104). În linii mari, putem admite că este vorba de o o banală şi deliberată opoziţie dintre vechi şi nou, totuşi situaţia este, în opinia noastră, mult mai mai complicată şi mai complexă decât pare la prima vedere şi este rezultatul absenţei unei colaborări veritabile şi avantajoase dintre lingvişti, istorici şi arheologi.

1.1. Pentru a ne edifica în poziţia teoretică a Noii Şcoli Lingvistice Româneşti, să examinăm în continuare esenţa acesteia într-un cadru mai extins, beneficind în demersul nostru atât de rezultatele obţinute de lingvistica modernă, cât şi de investigaţiile istoricilor moderni.

În primul rând, adepţii acestei direcţii de cercetare exclud în mod categoric originea latină a limbii române, etichetând această teorie drept una lipsită de temei şi de bun simţ, întrucât „limba străveche a dacilor era vorbită de o populaţie numeroasă şi răspândită pe un vast teritoriu, în timp ce latina, adică limba vorbită în Latium nu putea fi creditată decât cu o vechime de câteva sute de ani, dacă e să ne luăm, să zicem, după anul de înfiinţare a Romei, 753 î.Hr.”(Ionică, p.33). Indiferent de modul de argumentare, „problema adoptării unei limbi străine de către o populaţe în general analfabetă, dar organizată într-o societate cu o cultură proprie coerentă şi stabilă, aşa din senin, nu poate fi decât o făcătură, cu alte cuvinte un fals istoric vădit”(Ionică, p.33), întrucât „istoria universală nu cunoaşte niciun caz similar de pieire a limbii unui popor ca urmare a unui război şi a unei stăpâniri parţiale şi vremelnice”(Ionică, p.33-34).

În al doilea rând, reprezentanţii Noii Şcoli Lingvistice Româneşti califică lingvistica românească tradiţională ca fiind o „dogmă oficială”, atribuindu-i determinative de tipul „dogmatică”, „oficială”, „pocită”(Costi, p.36, 103, 126). În această situaţie, aceşti autori îşi exemplifică opiniile pe baza materialului lexical. Astfel, ei acuză lingviştii români de faptul că aceştia atribuie unui cuvânt oarecare „o origine, *o etimologie, care nu poate să fie din limba română*, pentru că se exclude participarea românilor la construirea propriilor cuvinte, întrucât se susţine, cu mici variante, teza transplantării *limbii latine italice* în Dacia şi împestriţarea acesteia cu un noian de vorbe împrumutate de la feluriţi năvălitori care ne-au călcat pământul de-a lungul primului mileniu d.Hr.” (Costi, p. 126). Modalitatea de interpretare a etimologiei cuvintelor româneşti este taxată drept „raţionament defectuos”, întrucât „dacă un cuvânt românesc seamănă cu unul latinesc, înseamnă că provine din latineşte (ex. *apă* versus *aqua*), dacă aduce cu unul din vsl, e din vsl (*milui* versus *milovati*), dacă seamănă cu unul bulgăresc, e bulgăresc (*pleoapă* versus *pohlipka*)”, iar „dacă slova noastră nu seamănă cu niciuna străină, se spune că are *origine necunoscută*, nicidecum că e *strict* românesc (Costi, p. 126).

În al treilea rând, neolingvistica românească refuză să recunoască existenţa limbii dacilor, aceasta fiind catalogată drept „o altă presupunere ... că a existat o limbă dacă, diferită de română, ce a dispărut, lăsând eventual urme în româneşte” (Costi, p. 127)

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

şi ca urmare „originea cuvintelor este supusă unui capriciu, fără vreo explicaţie valabilă”, un exemplu fiind unele „cuvinte clasificate ca fiind de origine necunoscută, în special pe temeiul unei pretinse asemănări cu limba albaneză”. Această posibilitate de interpretare etimologică este respinsă pe motivul că în acest caz „limba latină ar fi stratul, iar limba vorbită de *daci* – presupus a fi fost alt neam decât neamul nostru, o evidentă eroare – ar fi fost substratul şi tot ce s-a „adăugat” ar fi adstratul, formulă savantă care ascunde de fapt o logică bizară”, ipoteză care ar reclama că „vocabularul moştenit ar avea origine dualã, adică ar include cuvinte găsite ca având obârşie latină, dar şi pe cele pretins «dacice» (uneori considerate ca făcând parte din substrat) în rândul cuvintelor *să le zicem româneşti*, fără să se recunoască explicit că ar putea fi vorba de cuvinte româneşti născocite de români” (Costi, p. 127).

În al patrulea rând, sunt combătute cu vehemenţă „falsificările etimologice”, pe baza cărora „limba română este considerată nouă pe scena istoriei şi neproductivă, iar lexicul său este din împrumuturi”, astfel încât „aşa-zişii donatori sunt vecinii care, deşi n-au convieţuit cu românii, le-au dat totuşi cuvinte”(Ionică, p. 36), situaţie explicată prin faptul că lingviştii din secolul al XIX-lea au utilizat gramatici şi dicţionare elaborate de autori alogeni (Moses Gaster şi H. Tiktin sunt evrei, A, Cihac are ascendenţă cehă). În baza celor afirmate anterior, cum că ideea că limbă română este una debitoare, mai ales limbii ruse, a constituit „conceptul de bază în lingvistica românească de după război şi mai ales în timpul comunismului ai cărei corifei au fost de data aceasta români”, care „au creat o istorie pocită a poporului şi a limbii române, care, cu largul concurs al instituţiilor de specialitate, s-a consolidat şi a devenit o fortăreaţă a confuziei naţionale” (Ionică, p. 36). Totodată, toate studiile de lingvistică şi de istorie s-au publicat „sub ochiul vigilent al unei cenzuri care apăra o dogmă rigidă”, „noţiunea de adevăr ştiinţific a fost distorsionată până la absurd şi aparatul de propagandă şi-a făcut din plin datoria, atât pe plan local, cât şi pe plan european, difuzând false teorii ce privesc aspecte esenţiale ale culturii româneşti în universităţi, edituri şi academii”, această politică antiromânească a avut urmări de proporţii inimaginabile, „molipsind intelectualitatea şi deformând cunoştinţele despre noi înşine a tuturor celor care au trecut prin şcolile secundare şi universităţi” (Costi, p. 103).

În fine, ca urmare a căderii Cortinei de Fier în 1989, „cercetătorii şi savanţii care nu-şi putuseră publica lucrările, au reuşit a-şi face cunoscute eforturile”, în timp ce „instituţiile culturale ale statului au rămas ... prinse în vechea inerţie, pentru că schimbarea vremurilor nu a adus şi schimbarea mentalităţilor”, deşi „contradicţiile ce se iveau din aplicarea dogmelor oficiale şi neconcordanţele cu descoperirile arheologice erau însă prea evidente ca să nu se nască întrebări”, dat fiind că „argumentele bazate pe ipoteze false şi premize şubrede nu stau în picioare în faţa logicii” (Costi, p. 103).

1.2. După prezentarea succintă a poziţiei reprezentanţilor Noii Şcoli Lingvistice Româneşt, este necesar să examinăm soluţiile propuse de adepţii acestei şcoli.

În primul rând, este respinsă, în mod incontestabil, orice referire la o limbă dacă, la o limbă latină vulgară, barbară sau la orice altă limbă din perioada străveche, reprezentanţii acestei şcoli recunoscând existenţa, alături de latină, numai a limbii

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

române, fără a o califica străromână, protoromână, română veche etc., identificând-o cu indo-europeana sau cu indo-europeana comună (Gheorghe, I - 1992, 2 -2005). Astfel, în opinia acestora limba primordială a Europei a fost limba română, care din acest punct de vedere ar fi mai veche şi ar avea o circulaţie mult mai extinsă decât limba latină. În felul acesta, protoromâna ar fi aceeaşi limbă indo-europeană. Întru suţinerea acestui punct de vedere, neogramaticii români identifică o serie de coincidenţe lexico-semantice din română şi limba hindi, pe baza analizei lexicului textelor vedice: *kamra – cameră, cārd – cardă, kirāya – chirie, kharbūzā – harbuz, chāy – ceai, daktar – doctor, tavā – tavă, dānt/dint – dinte, dādā – dadă, dushman – duşman, nānā – nană, nām – nume, nāv – navă, pājāma – pijamă, peshab – pişat, bāzār – bazar, bābā – babă, musāfir – musafir, maidān – maidan, mausï – mătuşă, laimp – lampă, viduvā – văduvă, shakkar – zahăr, shaitān – satan, sant – sfânt, sābun – săpun, sārāj – soare, kitnā – cât, tu – tu, aha – aha, oh – oh* etc. (Gheorghe, 2016, p. 83-84). În continuare, acelaşi autor se aventurează să afirme că „aceste cuvinte au ajuns în India, cel mai probabil, … în mileniul II î. e.n. când turcii nu existau ca identitate proprie" (Gheorghe, 2016, p. 85), unele dintre aceste cuvinte regăsindu-se „în persană *duşman, musafir, maidan*", în timp ce „în turcă, aceste cuvinte n-au existat niciodată, dar când turcii au adoptat persana ca limbă a statului turc au început şi turcii să le folosească, dar pentru că vorbeau persana care le-a luat din română" (Gheorghe, 2016, p. 85). Totodată, „cuvântul *duşman* se regăseşte în greacă de foarte multe ori la Homer, Herodot, Euripide, Eschil, Sofocle, Platon" (Ibidem, p. 85-86). Evident, chiar dacă admitem că unităţile lexicale de tipul *bazar*, *duşman*, *maidan*, *musafir* etc. au existat şi în străromână, acest lucru nu exclude posibilitatea ca, ulterior, limba turcă să le consolideze doar poziţia lor în română, fără a avea pretenţia de donator de cuvinte pentru limba noastră.

În al doilea rând, este aspru criticată statistica realizată asupra lexicului românesc. Astfel, citând opinia lui Alexandru Graur care a elaborat o statistică conform căreia lexicul românesc principal conţine circa 58% de cuvinte latine şi peste 21% de cuvinte slave (Graur), Dumitru Ionică constată că „pe cale logică, restul de 21% ar aparţine celorlalte influenţe ale popoarelor vecine sau cu care am avut contact" (Ionică, p. 38) şi se interesează cui datorează limba română circa 40%, manifestându-şi surprinderea cum popoarele năvălitoare, „care au venit peste autohtonii din spaţiul carpato-dunărean cărora le-au jefuit bunurile şi le-au lăsat în shimb cuvintele" (Ionică, p. 38), au reuşit să influenţeze în astfel de măsură lexicul românesc. Examinându-se împrumutrile maghiare în română, se constată că „datoria către maghiari înregistrată de dicţionare au clarificat-o între timp maghiarii înşişi" şi se citează un cercetător maghiar, Ferenc Bakos, care a identificat 2133 de cuvinte din limba română prezentate în dicţionare ca fiind de origine maghiară, deşi sunt „de fapt şi pe de-a-ntregul româneşti", iar alţi lingvişti maghiari acceptă ca fiind de origine română peste 6000 de cuvinte atestate în graiurile populare maghiare (Ionică, p. 39).

În al treilea rând, originalitatea şi străvechimea limbii române se demonstrează pe baza existenţei procedeului de reduplicare a unor silabe simple (*tata, mama, nene, lele, nana, baba, bebe* etc.), fapt ce facilitează memorarea, în timp ce „nicio altă limbă

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

nu cunoaşte acest procedeu şi orice asemănări cu limba noastră trădează influenţa din română" (Ionică p. 43). Această afirmaţie, deşi categorică, pare a fi acceptabilă, dacă facem abstracţie de existenţa reduplicării în alte limbi (conf. rus. *мама* „mamă", *баба* „babă", bulg. *mama* „mamă", *baba* „bunică", *nana* „nană").

În al patrulea rând, adepţii acestei şcoli consideră că limba română, ca limbă străveche a Europei şi Asiei, la început „şi-a procurat elemente simple prin onomatopee, asemănător cu modul de a se clădi al lumii materiale, din elemente chimice" (Gheorghe, 2 - 2005, p. 29-30). În consecinţă, „limba română, aşa-zisa indo-europeană comună, este formată din rădăcini genuine, primordiale, care nu se pot modifica, datorită scurtimii şi expresivităţii lor, cât va fi lumea", aceste „rădăcini genuine" fiind „atât de stabile, fără adaos de balast intelectual, încât nu este de aşteptat vreo modificare a lor, mai ales că ele răspund legii celui mai mic efort" (Cueşdean, 2006, p.4, 9). În felul acesta se constată că „civilizaţia străveche europeană precede cu câteva milenii pe cea sumeriană", cu acest prilej identificându-se „corespondenţe cu sumeriana, în special la nivel de rădăcini fundamentale, cum ar fi ***su*** pentru *mână* (în rom. ***su***-*mete*, ***su***-*fleca*, ***su***-*gruma*, *sub*-***su***-*o*-*ară*, ***su***-*pune*, ***su***-*veică*), ***lu*** pentru *om* (rom. ***lu***-*me*, *că*-***lu***-*găr*, ***lu***-*cră*-*tor*) (Cueşdean, 2006, p.106), de unde rezultă „că vechimea cuvintelor noastre depăşeşte 5000 de ani, luând ca temei de plecare datarea de specialişti a textelor sumeriene" (Costi, p. 107). Având în vedere că civilizaţia spaţiului străvechi românesc are o vechime de peste 7500 de ani, în timp ce Roma s-a născut abia în anul 753 î.Hr., deci este de dată mult mai recentă, se refuză a se accepta „anterioritatea latinei clasice faţă de româna ţărănească", idee „infirmată de probe arheologice şi analize lingvistice", dat fiind că „în latină apar cuvinte stinghere, existând fără să fie parte din dintr-o familie de cuvinte", exemplu concludent servind, în opinia neogramaticilor noştri, „cuvântul latin *in****gur****gitare*", care, în mod logic, se cere a fi derivat „de la rădăcina ***gur***, care se regăseşte ca atare doar în română, ***gur***-*a*" (Costi, p. 111).

În al cincilea rând, reprezentanţii neogramaticii româneşti afirmă, fără drept de apel, că în general „claritatea limbii române se reflectă şi prin existenţa silabelor", în timp ce franceza, olandeza, germana, engleza etc. nu apelează „la silabisire, atunci când se încearcă explicarea rostirii corecte a unui cuvânt", ci recurg la repetarea cuvântului, „fie şi de câteva ori" (Costi, p. 122).

În al şaselea rând, se declară cu statut de adevăr absolut că „toate limbile romanice trădează acelaşi filon getic", iar afirmaţia că limbile romanice ar fi „pierdut în cursul evoluţiei complexitatea flexionară a latinei este infirmată de coerenţa cu care simplitatea gramaticală domneşte pe tot vastul teritoriu romanic", ce se întinde din Balcani şi Carpaţi până la Oceanul Atlantic, situaţia menţinându-se până la invazia slavă „care a implântat un pumnal în inima Romaniei" (Ionică, p. 39).

În fine, Noua Şcoală Lingvistică Românească se declară adeptul unor teorii despre originea limbajului uman, cunoscute în lingvistica generală cu denumirile de teoria onomatopeilor şi teoria strigătelor de muncă. Astfel, reprezentanţii acestei şcoli constată că „Româna are peste 900 de cuvinte din vocabularul principal care sunt monosilabice,

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

demonstrând o preocupare organică, internă pentru uşurinţa maximă în comunicare şi memorizare (Costi, p.107), toate acestea fiind aproape în exclusivitate de origine onomatopeică. Luând drept punct de pornire ideea că „cele mai multe cuvinte româneşti au origine onomatopeică", Lucian Cueşdean a atestat 265 de onomatopee în DEX, „care prin compunere dau naştere la peste 2000 de cuvinte" (Costi, p.108). Evident, în acest context pare a fi deosebit de categorică declaraţia că „varietatea şi bogăţia cu care se produc cuvinte din onomatopeele care stau la baza vocabularului românesc denotă o capacitate de abstractizare şi o imaginaţie poetică neregăsită în vreo altă limbă europeană" şi că „avem aici încă o probă de originalitate care exclude orice provenienţă străină", întrucât „limba noastră s-a clădit organic dinăuntru, prin ea însăşi, din vremuri imemoriale" (Costi, p.131). Lucian G. Costi explică originea onomatopeică a unor unităţi lexicale româneşti analizând „câteva cuvinte, un verb, un adverb şi un substativ: **a bocăni, bocnă** şi **bocanc**, care, conform DLRM, nu au nicio legătură etimologică între ele. Pentru *a bocăni*, DLRM trimite corect la onomatopeea *boc*, în timp ce *bocnă* nu beneficiază de nicio origine, dar DLRM crede că *bocanc* vine din mag. *bakancs*!" (Costi, p.133). În continuare autorul afirmă că „ceea ce este comun acestor cuvinte cu sensuri diferite este grupul de sunete **boc**" şi în cazul în care „luăm separat acest grup de sunete, înţelesul lui este dat de onomatopeea *boc*, o reproducere a zgomotului produs de lovirea între două obiecte tari", din care cauză se ajunge la concluzia că „verbul **a bocăni** are un înţeles clar: acela de a produce un zgomot asemănător cu boc" (Costi, p.133-134). Totodată, verbul *a bocăni* este format conform modelului derivativ onomatopee + suf. *–ăni*: *a croncăni, a trăncăni, a ciocăni, a ţăcăni, a păcăni, a zdrăngăni, a zăngăni* etc. Substantivul *bocnă* de asemenea este pus în relaţie cu onomatopeea *boc*, având semnificaţia de „duritate mare; foarte tare", care la lovire aminteşte „zgomotul produs de lovituri repetate ale ciocanului, ale toporului etc.", ca în *îngheţat bocnă*. În fine, substantivul *bocanc* se explică în mod similar, dat fiind că bocancul este o încălţăminte care produce un zgomot asemănător cu cel produs de onomatopeea *boc* (Mapp).

1.3. Esenţa teoriei Noii Şcoli Lngvistice Româneşti va fi analizată ceva mai jos, de aceea aici vom examina verdidicitatea originii onomatopeice a limbii în genere şi a celei române în parte, ca şi a originii limbajului uman în general. Astfel, în mod conştient sau inconştient, direct sau indirect, adepţii acestei şcoli adoptă unele prezumţii din N.I. Marr, creatorul noii teorii despre limbă sau al teoriei iafetice, care era comparat, în timpul vieţii, cu Copernic, Darwin, Mendeleev, iar mai târziu, după moarte, era etichetat ca şarlatan, escroc şi vulgatizator al ştiinţei. Pentru a satisface rigorile ideologiei bolşevice, N.I. Marr lansează ideea că limbile, deşi s-au format în mod independent, au evoluat şi vor evolua condorm unor legi unice, chiar dacă evoluează în ritm diferit. Limbajul sonor, care a apărut în societatea primitivă, era constituit iniţial din patru elemente: *sol*, *ber*, *ion*, *roş*, având caracterul unor „strigăte difuze". Treptat, din combinarea acestor elemente au început a se forma cuvintele şi gramatica. Limbile parcurg aceleaşi etape de evoluţie, determinate de nivelul dezvoltării social-economice.

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

La o anumită etapă orice limbă se caracterizează printr-o anumită structură fonetică şi gramaticală. Mai mult, indiferent de poziţia lor geografică, limbile dispun de o afinitate materială (În problema interpretării şi criticii teoriei lui N.I. Marr a se vedea: L'Hermitte René; Алпатов, 1991, 1992, 1993).

Opinia lui Marr era în contradicţie categorică în raport cu toate teoriile lingvistice existente şi în raport cu materialul lingvistic acumulat. Totodată, nimeni nu a putut demonstra existenţa celor patru elemente sau a „exploziilor lingvistice" în perioadele cruciale de dezvoltare a limbilor. Astfel, Marr punea în relaţie cuvântul german *Hund* „câine" şi *hundert* „sută", deşi în realitate acestea au etimologii diferite, inventând următoarea „legitate de evoluţie": *câine* – totemul „câine" – membrii unui neam – mulţime de oameni – mulţime – *sută*. Din aceste considerente el îşi permitea să compare fr. *rouge*, „roşu" cu rus. *красный* „roşu", reducând aceste cuvinte la elementul primar *roş*, de la care el credea că vin şi denumirile de popoare – ruşii, etruscii, pelasgii etc. Aceste exerciţii erau nişte banale invenţii ale imaginaţiei şi erau elaborate din considerente ideologice (Costi, p.104).

De altfel, N.I. Marr, la elaborarea teoriei iafetice, a pornit de la ideea că limbile caucaziene şi-ar trage originea de la cel de-al treilea fiu al lui Noe – Iafet, raţionamentul fiid următorul: odată ce există limbile samito-hamitice (araba, ebraica şi neoebraica, amharica sau amhara, malteza etc.), provenind de la fii lui Noe – Sem şi Ham, este raţional să existe şi limbi care îşi trag originea de la Iafet.

Am făcut uz de expunere a opiniei lui N.I. Marr pentru a demonstra imperfecţiunea şi lipsa de temeinicie, fie şi paţială, a teoriei Noii Şcoli Lingvistice Româneşti, care admite formarea mai multor cuvinte de la unele complexe sonore luate în mod accidental, ca ***su*** „mână" din ***su***-*mete*, ***su***-*fleca*, ***su***-*gruma*, *sub*-***su***-*o*-*ară*, ***su***-*pune*, ***su***-*veică* sau ***lu*** „om" din ***lu***-*me*, *că*-***lu***-*găr*, ***lu***-*cră*-*tor*.

Aceste constatări critice le-am enumerat în pofida faptului că reprezentanţii acestei şcoli declară cu emfază că „această mişcare intelectuală reuşeşte să construiască un sistem coerent de cunoaştere a limbii române", rezulltatele ei fiind comparate cu „o mare revoluţie lingvistică românească şi nu numai", ceea ce a condus la stabilirea unei concordanţe „între datele istorice, arheologice şi cele de limbă" (Costi, p.104).

1.4. Concluzia generală în raport cu teoria despre originea nelatină a limbii române, deşi se bazează pe materiale lexicale concludente, ea nu are o bază teoretică bine argumentată, iar exemplele analizate nu întotdeauna sunt edificatoare. Mai mult, cei mai mulţi reprezentaţi ai acestei noi orientări lingvistice, deşi sunt bine intenţionaţi, nu dispun de studii lingvistice universitare, din care cauză unele ipoteze lansate de aceştia sunt profund marcate de diletantism şi amatorism.

De altfel, o idee similară a lansat istoricul din Republica Moldova, Andrei Groza, care susţine că „Limba rumână a stat la temelia celorlalte limbi europene, strărumânii fiind strămoşii tuturor neamurilor europene şi nu numai" (Groza, p. 26) şi că „... pe întreg teritoriul cuprins între Dunăre, Nil şi Eufrat, din cele mai vechi timpuri a locuit un singur neam, care vorbea o singură limbă – rumână" (Groza, p. 27).

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

Chiar dacă intenţia autorului a fost determinată de scopuri nobile, realizarea ei practică este departe de a fi acceptată, întrucât afirmaţiile sunt lipsite de probe elementare, când se declară că „Analiza izvoarelor scrise în vechime, inclusiv a Bibliei, ne dovedeşte că toate comunităţile de oameni la începuturi au vorbit limba rumână. Printre acestea sunt şi cele ale sumerienilor, acadienilor şi babilonienilor, care cu cel puţin 6 mii de ani până la era noastră s-au coborât din teritoriile din nord-est, dinspre Marea Neagră şi Marea Mediterană, şi au format în regiunea Mesopotamiei de Jos primele formaţiuni statale" (Groza, p. 19) sau că „… Strărumânii au fost cei care au pus temelia civilizaţiei umane, populând imensul teritoriu cuprins între Dunăre, Tigru şi Nil, deci şi cel al Greciei de azi … din limba rumână s-au desprins şi s-au dezvoltat celelalte limbi europene şi nu numai" (Groza, p. 25). Mai mult decât atât, se susţine, fără probe concludente că „o mare parte a limbilor europene contemporane (franceza, italiana, spaniola ş.a.) s-au constituit, s-au format, … în baza limbii populare nescrise, limbii rumâne, şi nu latine aşa cum se crede până în present" şi că „o altă parte de limbi: germana, suedeza, engleza, poloneza, rusa, turca, armeana ş.a. au fost create tot treptat, inventate tot treptat, tot în această perioadă, tot în baza limbii rumâne" (Groza, p. 14).

Evident, coincidenţa unui număr insignifiant de cuvinte din protoromână cu unele cuvinte din limbile vechi sau moderne nu constituie un motiv plauzibil pentru a considera limbile respective ca fiind derivate ale limbii române.

Totuși, pe lângă probele de natură istorică și lingvistică în favoarea opiniei despre imposibilitatea romanizării Daciei, mai ales că romanii au ocupat doar 1/3 din teritoriul acesteia, servește faptul că administrația și armata romană nu au putut romaniza Dacia în întregime, de altfel nici partea integrată în componența Romei, în perioada Antichității, când lipsea radioul, televiziunea, mass-media în genere, fără să mai amintim de Internet.

1.5. Fără a se declara adept al Noii Şcoli Lingvistice Româneti, Mihai Vinereanu, de altfel unicul lingvist cu studii filologice sau unul dintre puţinii şi unicul deţinător al titlului de doctor în lingvistică, aderă, prin studiile sale, la această Şcoală. Nu este vorba de o aderare declarată, această concluzie fiind formulată ca urmare a analizei studiului introductiv *Argument* al lui Mihai Vinereanu din *Dicţionarul etimologic al limbii române. Pe baza cercetărilor de indo-europenistică* (Bucureşti, 2009), inclusiv a dicţionarului.

Ideea magistrală a studiului lui Mihai Vinereanu se reduce la concluzia că „limba română este, în principiu, urmaşa limbii traco-dace care, de-a lungul timpului, a suferit diverse influenţe din partea limbilor cu care a venit în contact, iar asemănările cu latina provin, în mare parte, din fondul comun traco-italo-celtic" (Vinereanu, 2009, p. 11).

Punând la bază principiile metodologiei comparativ-istorice ale indo-europenisticii, autorul ajunge la concluzia că „făcând calculul, constatăm că un procent de cca 58% reprezintă fondul pre-latin sau traco-dac al limbii romane. … La acest fond se poate adăuga şi majoritatea elementelor lexicale de natură imitativă cu o vechime considerabilă, care au echivalente în multe alte limbi indo-europene. Astfel, multe dintre cuvintele rămase cu origine incertă provin, probabil, din acelaşi fond pre-latin, aşa că apreciem că fondul autohton ar ajunge la cca 65%" (Vinereanu, 2009, p. 10).

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

În acest context, M. Vinereanu lansează opinia că „elementele cu adevărat latine reprezintă, în cea mai mare parte, lexicul legat de biserica creştină, precum şi de o serie de elemente generale de civilizaţie”, iar „multe din elementele aşa-zis latine nu sunt, de fapt, de origine latină, ci reprezintă un fond comun”, acestea fiind în marea lor majoritate „cuvinte care nu se împrumută de la o limbă la alta, printre care se includ şi cele din categoriile gramaticale închise cum sunt prepoziţiile, conjuncţiile şi adverbele”. În urma acestor raţionamente se ajunge la concluzia că „elementele traco-dace din limba română depăşesc 70% din lexicul tradiţional” (Vinereanu, 2009, p. 12), deşi autorul se referă aici numai la cuvintele-titlu din dicţionar, fără să ţină cont de cuvintele derivate. În fine, autorul conchide că elementele autohtone „se ridică la peste 84-85% dintr-un total de cca 25 000 de cuvinte, dacă se iau în calcul şi derivaţii” (Vinereanu, 2009, p. 12).

Mihai Vinereanu oferă probe istorice şi lingvistice concludente despre imposibilitatea romanizării Daciei de Imperiul Roman, susţinând astfel ipoteza originii traco-dace a poporului şi a limbii române. În primul rând, este vorba de termenul redus (160 de ani) de stăpânire romană asupra Daciei, în timp ce în Gallia dominaţia romană a durat peste 500 de ani. În al doilea rând, în Dacia, romanii au stăpânit o arie geografică restrânsă, cca 1/5 din regatul dacic şi ca urmare „un număr mare de geto-daci au trăit în afara provinciei romane Dacia”. În al treeilea rând, Dacia este ultima provincie europeană cucerită de Imperiul Roman şi prima din care romanii s-au retras. În al patrulea rând, „în decursul celor 160 de ani de stăpânire romană la nordul Dunării, situaţia politico-administrativă în această provincie a fost întotdeauna nesigură din cauza invaziilor dacilor liberi şi ale altor popoare migratoare, cu preponderenţă goţii, fapt dovedit din plin de scrierile istorice din vremea respectivă” (Vinereanu, 2009, p. 13). În al cincilea rând, „istoricii şi lingviştii români sunt de acord cu faptul că la anul 271, din Dacia s-au retras autorităţile şi o bună parte din populaţia oraşelor vorbitoare de limbă latină, iar populaţia rurală şi o parte din populaţia oraşelor a rămas pe loc”, fapt probat de descoperirile arheologicee şi de logica existenţei umane conform căreia puţinii daci vorbitori de latină „nu au putut romaniza restul populaţiei nevorbitoare de latină din fosta provincie romană şi, cu atât mai puţin, pe cei din afara ei, cu mult mai numeroşi” (Vinereanu, 2009, p. 14) şi ca urmare „… vorbitorii de latină care au mai rămas după retragerea lui Aurelian s-au topit în masa de vorbitori de limbă dacă” (Vinereanu, 2009, p. 15).

1.6. Adepţii originii latine a limbii române din prezent, în pofida evidenţelor şi probelor ştiinţifice, continuă să insiste asupra acestei idei anacronice. Astfel, se afirmă, fără drept la apel, că „în limba română, după criteriul originii, cele mai numeroase sunt cuvintele moştenite din latină: din cele 2 581 de unităţi ale vocabularului reprezentativ al limbii române..., 782 au etimon latin (moştenite pe cale directă), iar 38 au provenit pe cale savantă şi sunt tot de origine latină” (Sala, 1988, p. 80-112; Butiurca, p. 11). De această dată se face abstracţie de faptul că româna dispune de „un anumit lexic de bază cu toate limbile indo-europene, în funcţie de timpul care s-a scurs de la separarea lor de trunchiul indo-european” (Vinereanu, 2010, p. 11). Aşadar, asistăm la o percepţie total distorsionată a originii limbii şi a poporului român, fără a se face ceva esenţial pentru depăşirea acestei situaţii critice.

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

Cu toate acestea, în urma cercetărilor din ultimii ani s-a constatat că elementele comune cu latina, fără a lua în considerare neologismele, „nu depăşesc 13%, cele slave reprezintă cam 8%, cele turceşti 4,5% , greceşti 3%, maghiare 1,5% şi germane 1%" (Vinereanu, 2010, p. 10), din care cauza unica concluzie ce urmează să fie formulată ar fi recunoaşterea originii geto-dacice a limbii române, fapt ce ar permite să se renunţe în dicţionare la menţiuni de tipul *etimologie incertă* sau *etimologie necunoscută*. De altfel, examinând soluţiile etimologice propuse de cele mai multe dicţionare etimologice şi explicative constatăm cu stupoare că „limba română este o mixtură bizară care, deşi are la bază o oarecare structură romanică, tot o mixtură rămâne" (Vinereanu, 2010, p. 10), iar concluzia cercetătorilor străini ar putea fi că ea nu prezintă vreun interes ştiinţific deosebit.

În acelaşi timp, întru susţinerea teoriei despre originea latină a limbii române se aduce drept probă edificatoare faptul că sistemul morfologic al limbii române este asemănător cu cel al limbii latine, dar acest fapt nu afectează ipoteza despre originea ei tracodacă, „întrucât acelaşi gen de corespondenţe le regăsim în greacă, sanscrită, în limbile baltice şi chiar în cele slave, limbi indo-europene care au, de asemenea, o morfologie bogată (Vinereanu, 2010, p. 11-12).

1.7. Pe de altă parte, întru susținerea originii latine a limbii noastre se consideră ca fiind concludentă absența documentelor privind limba geto-dacilor, probele scrise în limba geto-dacă fiind, de cele mai multe ori, interpretate tezist „în funcție de conjunctura social-politică sau pur si simplu superficial" (Vinereanu, 2010, p. 9). Totodată se creează impresia că s-a acordat prea mare atenție importanței inscripţiilor latine din Dacia, întrucât existența acestora nu este o probă concludentă a romanizării geto-dacilor. Astfel, majoritatea cercetărorilor consideră că limba inscripţiilor preprezintă „limba oficială" sau „*limba de prestigiu* (prestige language), fapt bine cunoscut cercetătorilor care studiază societăţile bilingve", iar această limbă era cunoscută în special populației urbane, în special persoanelor din clasele avute și comercianților, în timp ce majoritatea populației rurale din 1/5 din Dacia stăpânită de Imperiul Roman nu cunoștea limba latină și, ca urmare, „inscripţiile nu oferă informaţii certe cu privire la limba vorbită într-o anumită regiune, la un moment dat" (Vinereanu, 2010, p. 15).

În pofida faptului că lingvistica oficială din România neagă existența scrisului în limba geto-dacilor, există o serie de argumente că această limbă a dispus de o scriere proprie. Astfel, adepții Noii Școli Lingvistice Românești susțin în unanimitate că limba dacilor este limba română arhaică. În această ordine de idei sunt concludente *Tăbliţele de la Tărtăria*, una dintre acestea reprezentând „o formă de scriere pictografică, asemănătoare cu cea de sorginte sumeriană – din El Obeid (lângă vechea aşezare Ur), Warka (lângă vechiul oraş sumerian Uruk) şi Djemdet Nasra (în apropierea miticului oraş Kiş), sunt din lut ars, acoperite cu diverse desene şi inscripţii, dovedind o scriere pre-sumeriană ideografică şi datând din sec IV-V î. Hr. (Bârsan), iar cercetătorul german, Harald Haarmann, aproximează vârsta *Tăbliţelor de la Tărtăria*, ca fiind în jurul anului 5300 î. Hr., ceea ce ar însemna că semnele de pe ele ar reprezenta cea de scriere din lume (Detalii asupra acestei probleme a se vedea în: Luca; Merlini, Vlassa.

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

*Contribuţii...,*1976; Vlassa, *Neoliticul...*1976). Chiar dacă reprezentanţii Academiei Române eticehează *Tăbliţele de Tărtăria* drept falsuri istorice, arheologice şi lingvistice, experţi din cadrul Academiei de Ştiinţe din Rusia le consideră autentice şi au stabilit că tăbliţele ar reprezenta un sistem de scriere, care făcea parte dintr-o cultură puternică, din zona balcanică. Mai mult, aceste tăbliţe se dovedesc a fi cele mai vechi artefacte purtătoare de scris din lume, iar celelalte – scrierile egipteană, Harappa şi cea sumeriană - datează toate din jurul datei de 3200-3500 î.Hr. (Vlassa, 1962, p. 23-30). De altfel, ideea că *Tăbliţele de la Tărtăria* ar fi un fals este combătură de artefactele arheologice descoperite în Vadu Rău (Fărcaşa, jud. Neamţ), Cucuteni (jud. Iaşi), Duruitoarea Veche (Republica Moldova), Tripolie (Ucraina), Vinča (Serbia) etc., toate artefactele de aici fiind asemănătoare sau chiar aproape identice celor dela Tărtăria (Gimbutas,1985, 1991; Haarmann, 2008; Merlini, 2004). În această ordine de idei este concludentă opinia cunoscutei profesoare Marija Gimbutas, de la Universitatea americană din Los Angeles, care a precizat că: „În mileniul al VII-lea î.Hr. în Carpaţi era o civilizaţie puternică, prima şi singură în Europa…o societate matriarhală, teocratică, paşnică, iubitoare şi creatoare de artă” (Gimbutas, 1989), calificând poporul român drept urmaş al poporului geto-dacilor, tot aşa cum au procedat colegii ei din România.

Fiind considerate drept modele de scriere daco-getică, *Tăbliţele de la Sinaia* reprezintă un set de artefacte arheologice controversate. Acestea sunt tăbliţe din plumb scrise într-o limbă necunoscută sau inventată, cu alfabetul grecesc (cu câteva litere adiţionale), textele fiind însoţite uneori şi de imagini. Se presupune că ar fi o cronică a dacilor – menţionează nume de regi daci şi toponime dacice. Cea mai mare parte a istoricilor şi lingviştilor oficiali le consideră în general falsuri moderne. În această ordine de idei, cercetând aceste piese, Aurora Peţan afirmă că valoarea lor „excepţională consta în faptul că ele reprezentau «identitatea» neamului dac. Căderea lor în mâinile duşmanilor şi distrugerea lor ar fi echivalat cu anularea întregii istorii consemnate în aceste plăci, cu ştergerea din memorie a acestui neam şi a faptelor şi tradiţiilor sale” (Peţan). În fine, urmează să reţinem că cea mai mare parte a cercetătorilor actuali ai *Tăbliţelor de la Sinaia* sunt de părerea că acestea reprezintă un valoros monument de limbă geto-dacă, din care provine limba română (Bucurescu; Nicolaescu; Peţan; Romalo; Roxin, 2018; Vârtosu; Velcescu).

Tot în acest context este necesar să menţionăm şi un studiu al unui cercetător rus, Aleksei Umnov-Denisov, care, în urma cercetării *Tăbliţelor de la Sinaia*, nu şi-a exprimat niciun dubiu asupra autenticităţii acestora şi le consideră că reprezintă o istorie a traco-geto-dacilor. În opinia lingvistului rus, *Tăbliţele de la Sinaia* sunt scrise într-o limbă străveche din care descinde limba română, scrierea constituind în ansamblu o mică istorie a lumii în care personajul principal îl constituie „vechii români” (Умнов-Денисов).

În raport cu aceste descoperiri, apare problema prezenţei scrisului la daci. Evident, putem admite, în baza acestor inscripţii vechi, că, într-o perioadă mai veche, în aceste zone au existat sisteme de scriere – autohtone ori importate, drept probă concludentă servind *Tăbliţele de la Tărtăria* şi *Tăbliţele de la Sinaia*. În acest context, este necesar

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

să amintim şi descoperirea arheologică de la Sarmizegetusa Regia, constând dintr-un vas ştanţat cu inscripţia *Decebal vs Per Scorilo*, scrisă în limba dacilor cu litere latine și care e tradusă prin: *Decebal fiul lui Scorilo*.

Ideea că limba română nu este descendentă a limbii latine este susţinută şi de Papa Ioan Paul al II-lea, care, în timpul vizitei sale în România natală din zilele de 7-9 mai 1999, la finalul unui discurs a insistat să menţioneze: „Domnul să binecuvânteze România, să binecuvânteze Poporul său, leagăn al civilizaţiei Europei!”. Să reținem că toate discursurile Papei Ioan Paul al II-lea au avut loc în limba română, continuatoare a limbii primordiale a geților. Astfel, Papa Ioan Paul al II-lea a confirmat că limba română nu este o limbă latină și că poporul român nu este un popor latin sau roman. De asemenea, reamintim că Papa Ioan Paul al II-lea, tot cu ocazia vizitei sale din anul 1999, a declarat că România este Grădina Maicii Domnului”. În această ordine de idei, se pune întrebarea: ce ştiu cei de la Vatican despre noi, iar noi habar nu cunoaştem? (Emilian).

Este demn de a menționa aici și opinia lui Miceal Ledwith, fost confident al Papei Ioan Paul al II-lea şi omul care a avut acces la toate documentele secrete din biblioteca Vaticanului, fost decan al Sf. Petru Diocescan College din Wexford, fost preşedinte al Conferinței șefilor de universități irlandeze și fost membru al Biroului de conducere al Conferinței Rectorilor Universităților Europene, care a făcut recent, într-un interviu acordat postului de televiziune TVR Cluj, în decembrie 2012, o afirmaţie care a şocat lumea academică şi nu numai, declarând: „Chiar dacă se ştie că latina e limba oficială a Bisericii Catolice, precum şi limba Imperiului Roman, iar limba română este o limbă latină, mai puţină lume cunoaşte că limba română, sau precursoarea sa, vine din locul din care se trage limba latină, şi nu invers. Cu alte cuvinte, nu limba română este o limbă latină, ci mai degrabă limba latină este o limbă românească. Aşadar, vreau să-i salut pe oamenii din Munţii Bucegi, din Braşov, din Bucureşti. Voi sunteţi cei care aţi oferit un vehicul minunat lumii occidentale” (Emilian). Cu alte cuvinte, în opinia lui Miceal Ledwith, latina cultă se trage din limba română străveche, nu invers, cum se credea până acum, adică nu limba română este o limbă latină, ci limba latină este o limbă românească, iar românii sunt daci, vlahi, traci, nu romani. În felul acesta, teoria conform căreia romanii au cucerit o parte din Dacia, iar dacii, inclusiv cei din teritoriile necucerite de Roma, şi-au abandonat limba strămoşilor lor şi au început să vorbească latina e falsă. Conform declaraţiei lui Ledwith, la întâlnirea lor cu romanii, dacii nu au avut nevoie de translatori: vorbeau deja limba din care se născuse chiar latina. Din această perspectivă, românii apar drept unul şi acelaşi popor cu dacii, continuatorii direcţi şi legitimi ai acestora. Mai mult, ar rezulta că şi romanii ar fi fost neam tracic (Emilian). Să reținem că Miceal Ledwith este o personalitate irlandeză care nu are interese personale în România.

Întru susținerea ideii că limba română și poporul român nu descind din romani, ci din geto-daci, vin și cercetările de genetică. Astfel, un studiu de paleogenetică, realizat între anii 2003-2006, a demonstrat că, genetic, suntem daci, iar teoria latinizării făcute de Imperiul Roman este falsă. Studiul, realizat de dr. Georgeta Cardoş și de dr. Alexander Rodeald, specialişti în genetică, cu sprijinul Universităţii din Hamburg (Germania), se bazează pe analiza țesuturilor osoase recoltate din peste 20 de situri arheologice din

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

România, de la un număr de 50 de indivizi aparţinând populaţiilor care au trăit aici cu 5000 de ani în urmă. Datele genetice obţinute au fost comparate cu cele ale românilor de astăzi. Concluzia a fost că între actuala populaţie a României şi cele care au trăit pe teritoriul acestei ţări cu 5000 de ani în urmă există o clară înrudire genetică, iar fondul de bază dovedeşte continuitatea şi legătura strânsă cu populaţia străveche, adică cu dacii, ramura nord-dunăreană a marelui neam tracic (Cardoş, Rodewald. A se vedea şi: Corneanu C. Gabriel, Corneanu Mihaela). Studiul în cauză a bulversat comunitatea ştiinţifică din România. Concluzia care se impune se reduce la următoarele: nu noi suntem urmaşii Romei, **ci** o parte dintre dintre urmaşii traco-geto-dacilor. Prin urmare, **„**acest studiu de paleogenetică are o importanţă uriaşă în stabilirea adevărului istoric, cu toate că concluziile lui sunt extrem de folositoare interesului naţional, instituţiile statului român şi forurile academice şi universiatare româneşti care au căderea să îl cerceteze, îl ignoră cu o impardonabilă indiferenţă!" (Roxin, 2012).

Nu vom include în categoria scrierilor geto-dacice, aşa-numitul *Codicele Rohonczi* sau *Rohonczy* (datat ca fiind elaborat în secolele XI-XII şi păstrat la Biblioteca Academiei Ungare) din motivul că acesta este un document controversat al cărui sistem de scriere este inedit şi încă nedescifrat în mod convingător şi din motivul că hârtia e datată în secolul XVI (hârtie italiană cu filigran fabricată în perioada anilor 1529-1540). Chiar dacă s-a declarat că acest manuscris este scris în latina „danubiană" *vulgata* cu un „alfabet dac" şi că reprezintă o „cronică românească din secolele XII-XIII, scrisă în limba română arhaică cu alfabe geto-dac" (Deac; Enăchiuc; Pecican; Ungureanu), originalitatea acestuia continuă să fie discutabilă.

2.0. Deşi neogramaticii noştri consideră că teoria lor lingvistică a contribuit la instituirea unei anumite concordanţe „între datele istorice, arheologice şi cele de limbă", realitatea necesită încă elaborarea unor studii fundamentale interdisciplnare, o importanţă deosebită revenindu-i în acest demers ştiinşific valorificării critice a cercetărilor de istorie.

Aşadar, dacă ne întrebăm ce limbă vorbeau, de fapt, dacii şi de ce nu foloseau scrierea, problema rămâne discutabilă încă în lingvistica modernă. Chiar dacă limba română dispune de sute de cuvinte mai puţin ştiute pe care ni le-au lăsat moştenire strămoşii noştri. În această ordine de idei amintim că savanţii au demonstrat că aproape 200 de cuvinte din limba română îşi au originea în limba dacilor, iar această opinie este susţinută de cei mai mulţi dintre oamenii de ştiinţă care au studiat limbile arhaice. În baza absenţei unei cantităţi suficiente de documente scrise în limba dacilor, s-a emis ideea că dacii nu foloseau scrierea, concluzie formulată de lingvistica tradiţională, iar cele mai multe teorii, mai vechi sau mai noi, despre limba şi scrisul dacic, au un caracter controversat, în special când vine vorba despre anterioritatea limbii geto-dacilor în raport cu limba latină şi despre originile geto-dacice ale civilizaţiei europene (Stefanosky).

În vederea excluderii acestor incertitudini şi controverse, ne propunem să examinăm în continuare argumentele istorice şi arheologice care confirmă originea geto-dacă a limbii române şi existenţa scrisului la daci. Avem profunda convingere că în această ordine de idei, o importanţă aparte are volumul lui Nicolae Densuşianu *Dacia preistorică* (Bucureşti: Editura Meridiane, 1986, 736 p.), operă de o valoare ştiinţifică incontestabilă, desconsiderată sau chiar voit ignorată în întregime de lingviştii români.

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

Conform opiniei lui N. Densușianu, geto-dacii sunt succesorii pelasgilor în Balcani, pelasgii fiind un trib pastoral răspândit „peste partea cea mai mare a Asiei de apus, a Europei și a Africii de nord” (Densușianu). De altfel, încă în Antichitate pelsagii erau identificați cu hiperboreii, concludentă în această ordine de idei fiind afirmația lui Apollonius din Rhodos care ne spune textual: „hiperboreenii sunt Pelasgi locuind în nordul Thraciei” (Lovinescu). Conform opiniei istoricilor dar și conform cercetărilor de istorie și de arheologie, separarea ginții pelasge în două familii mari etnice a fost cunoscută și celor vechi: „După Hesiod, genealogia latinilor și arimilor este următoarea: Circe, sora regelui Aiete din Colchis, avuse cu Ulysse doi fii: pe Agrius (Rusticus, Țăranul), numit de Plutarch Romanus, și pe Latinus. Două nume, ce reprezentau două familii mari și două dialecte principale ale aceluiași popor” (Densușianu, p. 717. A se vedea și: Bucur). Rămâne să admitem că limba geto-dacă, că și cea română, este continuatoarea dialectului care derivă de la Romanus, de aici ajungând în graiul geto-dacilor, în care a devenit *român*.

De altfel, urmează să acceptăm că substantivul și adjectivul *român* a pătruns în limba dacilor din dialectul roman, vorbit de Romanus și succesorii săi. Prin urmare, limba dacilor nu a putut să împrumute cuvântul respectiv din latină, odată ce îl avea din dialectul lui Romanus, limba geto-dacilor fiind un grai roman. Totodată, ar fi necesar să avem în vedere că atât dialectul roman, cât și cel latin, inclusiv graiurile acestora, erau aproape identice și foarte aproape de limba latină, încât acestea erau etichetate de cărturarii romani drept limbă latină barbară sau vulgară. În același timp, notăm că limba română și-a păstrat și denumirea străveche (forma străveche fiind *limbă rumână*). În fine, este absolut necesar să menționăm că, după Herodot, *thracii* erau de aceeași naționalitate cu geții, iar după Strabon, limba thracilor era identică cu a geților.

2.1. În sprijinul ideii că limba dacilor este un grai al limbii lui Romanus, este necesar să amintim că „autorii romani considerau ca limbă barbară idiomurile populațiunilor de rasă pelasgă din Africa, Hispania, Gallia, Germania de nord, Rheția, Dacia, Sarmația meridională, Thracia, Macedonia” (Densușianu, p. 674). Prin urmare, în viziunea autorilor romani triburile din Balcani, inclusiv dacii, vorbeau o limbă barbară, cu caracteristici vulgare sau rustice. Dialectele roman și latin „ce se vorbise în timpurile marelui imperiu pelasg” sunt, de altfel, succesoare ale limbii prisce, care era astfel identică cu limba barbară veche (Densușianu, p. 676). Așadar, cea mai veche limbă latină, ne spune Isidor, a fost numită de unii autori și *lingua limbă bătrână*, iar Festus ne informează că Priscii Latini au fost aceia care au existat înainte de întemeierea Romei (Densușianu, p. 675-676). Astfel, limba Imperiului Roman și romanii în genere își au originea în „creuzetul din Carpați”, de unde, cu mult timp în urmă, strămoșii lor au plecat spre Peninsula Italică. În această privință Herodot menționa că „întâii locuitori ai Italiei au fost pelasgii, veniți din nordul Dunării, adică din zona Daciei”, iar „limba folosită de triburile care au coborât din nordul Dunării (ausonii, ligurii, umbrii, sabinii, veneții, istrii, iapigii, siculii ș.a.) în Peninsula Italică pe la 5000-4000 î.Hr., nu era (încă) o «limbă romană», ci **limba pelasgă traco-dacă**, numită mai apoi aici **latina prisca**” (Densușianu, p. 706).

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

Limbile sau dialectele, vorbite de toate triburile tracice, inclusiv de romani (latini), de geto- daci, de iliri, care locuiau teritoriul ce se întindea din vestul Asiei şi ajungea până dincolo de La Manche, erau atât de apropiate între ele, încât erau numite, în raport cu limba latină literară, de oamenii de cultură din Imperiul Roman: latină barbară, latină vulgară, limbă latină rustică etc. De altfel, în opinia mai multor istorici şi lingvişti, o deosebită importanţă pentru istoria limbii române prezintă „tipul acestei limbi barbare, care este unul şi acelaşi, începând din munţii cei mai depărtaţi ai Asiei centrale şi până la Oceanu Atlantic. În plus, şi tradiţiile biblice afirmă că, în timpurile primitive, a existat pe întreagă suprafaţa pământului o singură limbă uzuală. Tot astfel au constatat şi studiile filologice moderne că în toate provinciile Imperiului Roman a existat numai *una şi aceeaşi limbă latină rustică*, adică „noţiunea latina vulgară sau barbară urmează să fie extinsă asupra limbii vorbite de toate triburile tracice, inclusiv de geto-daci" (Bucur).

Este demnă de atenţie originea substantivului *vlah*, care vine vine din geto-dacul *blac* şi s-a menţinut până în timpurile homerice: *valah*, *vlah*, *Valahia*, ca şi *Lex Valachorum* sau *Jus Valachie* (Densuşianu, p. 706).

2.2. Pentru istoria limbii române prezintă o deosebită importanţă limba geţilor şi a dacilor înainte de cucerirea romană. Menţionăm că cele mai multe notiţe despre caracterul limbii barbare a geto-dacilor le-am moştenit din poemele lui Ovidiu, scrise în exilul său de la Tomis. Astfel, în *Ponticele* şi în *Tristele* sale, Ovidiu insistă adeseori asupra modului de vorbire al geţilor şi al sarmaţilor, subliniind că a învăţat limba acestora atât de bine, încât adeseori îşi atribuie chiar titlul de poet dac şi sarmat. Într-un răvaş adresat amiculu său Carus, Ovidiu scria: „Şi nici nu trebuie să te miri, dacă vei afla defecte în poeziile ce le fac, şi care sunt aproape *opera unui poet get*. Şi oh! Mi-e ruşine, *am scris o poemă în limba getică* şi am construit în metrele noastre cuvintele *barbare*; dar felicită-mă, poema le-a plăcut şi am început să am un nume de poet între *geţii* aceştia neumani". În continuare susţinea: „După ce am citit geţilor această poemă, scrisă nu în limba patriei mele, şi am ajuns la ultima pagină, toţi îşi mişcară capetele, tolbele lor pline de săgeţi răsunară şi un murmur lung ieşi din gurile lor; iar unul dintre ei îmi zise: «Tu, fiindcă scrii lucrurile acestea despre împăratul, trebuie să te întorci tot în împărăţia lui», iar în altă elegie, Ovidiu scrie: «Mi se pare că eu însumi *am uitat limba latină* şi am învăţat să vorbesc ca *geţii* şi *sarmaţii*». În opinia lui Ovidiu, geţii aveau o mare putere de asimilare: «Dacă cineva ar fi silit pe Homer să trăiască în ţara aceasta, vă asigurez că şi el ar fi devenit *get*» (Densuşianu, p. 677).

Aşadar, constatăm o mare asemănare între limba geţilor şi limba latină, limba geţilor fiind, în opinia lui Ovidiu, o limbă barbară, însă o limbă barbară sau rustică latină, pe care o vorbeau popoarele barbare de atunci: locuitorii din Bosporul cimeric, geţii, hiperboreii, colehii, dacii, galii de lângă Rhodan şi iberii din peninsula de apus.

2.3. O deosebită importnaţă pentru lingvişti prezintă faptul că limba dacilor era înţeleasă de romani, tot aşa cum limba latină era înţeleasă de daci, fără a fi nevoie de translator. În această ordine de idei prezintă interes două basoreliefuri de pe Columna lui Traian. Primul basorelief ne înfăţişează momentul cel mai important din primul războboi: trei regi ai dacilor, urmaţi de o imensă delegaţie se prezintă înaintea împăratului spre a declara în formă solemnă supuşenia lor; toţi depun armele lor jos pe pământ

BDD-A29167 © 2019 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

şi cad în genunchi, întinzând mâinile lor către tribunalul împăratului şi rugându-l pentru pace; alţii stau cu mâinile împreunate înainte ori la spate, în modul cum sunt reprezentaţi pe monumentele antice prizonierii de război. Ce merită să reținem din această scenă este faptul că dacii se adresează împăratului de-a dreptul, fără mijlocirea vreunui interpret oarecare. Cel de-al doilea basorelief se ilustrează în mod şi mai clar prin următorul pasaj din Dio Cassius, care a scris că după terminarea primului război, Traian primise pe câţiva reprezentanţi ai dacilor la senat, ca să confirme pacea: „Ambasadorii lui Decebal fură introduşi în senat, unde, după ce depuseseră armele, împreunară mâinile lor după modul captivilor, *rostiră oarecare cuvinte*, precum şi rugarea ce o făceau, apoi consimţiră la pace şi îşi ridicară armele de pe jos". Aşadar, delegaţia dacă îşi rosti declaraţia înaintea senatului în limba dacă, pe care desigur că o pricepeau mulţi dintre senatori, mai ales aceea care ocupase funcţiuni înainte în provinciile limitrofe, şi erau deprinşi cu limba poporală. Mai mult, nu se poate admite ca senatul roman să fi considerat ca valabile nişte promisiuni de supunere, rostite într-o limbă pe care nu o pricepe (A se vedea przentarea scenelor în: Densuşianu, p. 677- 678).

În fine, putem afirma cu toate certitudinea că limba dacilor nu era o limbă latină normată, codificată, ci un grai sau un dialect roman, dar nu latin, adică o limbă rustică, barbară sau vulgară înțeleasă cu facilitate de senatorii romani, reprezentând, în principiu toate dialectele sau graiurile, inclusiv limba latină și limba geto-deacilor, care descind din străvechea limbă a tracilor.

2.4. N. Densuşianu înseriază mai multe cuvinte care ar fi de origine din latina barbară, inclusiv din limba dacă: *apă* „apă", *ar* „câmp de semănături", *ababa* „mamă", *ababus* „tată", *abbae* „tată", *albeum* „albie", *apsorhus* „apşoară", *Atulum* „Olt", *baba* „bătrână", *bela* „oaie", *braca* „nădragi", *branca* „picior din faţă; mână", *brathu* „brad", *bruda* „brudă, brudină; pod plutitor", *Brundulus* „prund", *bouc* „bou", *caballus* „cal folosit în agricultură", *campana* „cumpănă", *camus* „ham", *cana* „coş pentru pâine, fructe, flori; ulcior", *cavo*, *cavus* „cal", *cebanus* „varietate de caş", *cebanus ovium* „păstor", *celere* „călarie; căvalerie", *celeres* „călăraş", *ceres* „cir", *ceret* „pădure de cer, ceret", *cerus* „cer", *cocosates* „cocoşat", *coliba* „colivă", *copte* „varietate de plăcintă; coaptă", *corbus* „corb", *cotulus* „cot", *coxa* „coapsă", *dava* „loc fortifiat", *Damnaustra* şi *Dumnaustra* „Doamna noastră", *Damna* „doamnă", *daspletis* „despletit", *delos* „deal", *denicales* sau *denecalse* „serviciu divin nocturn în săptămâna patimilor; denie", *dia* „zi", *doga* „doagă", *Domnus* şi *Domna* "Domn, Doamnă", *Domnaedius* şi *Dominaedius* „Dumnezeu", *drocila* „drăcilă" sau „drăcie" – „plantă spinoasă", *dromos* „drum", *druides* sau *druidae* „druşcă", *dana* sau *dabna* „dâmb", *dusmanes* „duşman", *epa* „iapă", *ergastulum* „grajd", *fata*, *fatae* „fată", *fratia* „frăţie; neam", *flora* „floare", *formos* „formă", *galena* „oxid de fier; galiţă", *galgulus* „grangur", *garganus* „gorgan, tumul", *gaurus* „gaură; *cavernă* „groapă", *gaya* „gaiţă; uliu", *Gerrhus* „Ger", *glesum* „glaşă; glajă, sticlă de lampă", *glasoma* „limbă; glas", *gomona* „adunare; gomon", *grunium* „grui", *gurae* „gură; strâmtoare", *gustare* „a gusta, a îmbuca", *hedera* „iederă", *lancea* „lance", *lotro* „lotru", *lepus* „iepure", *lessum* „leşin", *liber* „prunc născut de curând", *maia* „bunică", *malaius* „mălai", *malum* „mal", *mamma* „mamă", *manducare*, „a mânca",

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

manicelus „muncel”, *marg*a „margă; pământ argilos şi gras”, *medusa* „mătuşă”, *mel* „miere”, *minta* „mentă”, *minthe* „munte”, *mosulos* „moş”, *mossun* „moşină, moşie”, *nablum* „nai”, *napastus* (*dies*) „năpastă”, *ocolon* „ocol”, *opas* „opaiţ”, *orbus* „orb”, *ostasos* „ostaş”, *palilia* „pălălaie”, *piperi* „piper”, *popa* „popă, preot”, *rix* „rege”, *rosta* „rostei”, *rhypae* „râpă”, *sacurem* „secure”, *sagum* „zeghe”, *ser* „fier”, *sphinx* „sfânt”, *sir* „soare”, *sutex* „judeţ”, *tabae* „tabie, redută”, *taliatura* „tăietură”, *tata* „tată”, *ursus* „urs”, *zaratha* „sărată”, *zeranii* „ţărani” etc.(Densuşianu, p. 680-706).

Evident, toate aceste cuvinte sunt foarte vechi şi nu sunt doar cuvinte uzuale, trecute din graiul viu al barbarilor în limba grecească şi de acolo în limba egipteană, încă înainte de timpurile homerice, ci şi unele numiri de popoare, de ţinuturi, de munţi, râuri şi oraşe din timpuri extrem de depărtate.

2.5. Acelaşi N. Densuşianu a identificat particularităţile de limbă caracteristice romanei barbare în raport cu limba latină literară. Acestea se reduc la următoarele:

a) Proteza unui *a* la începutul mai multor cuvinte, mai ales la cele care începeau cu sunetul *r*. Acest fenomen este propriu şi pentru limba aromână modernă: *afiresc* „firesc”, *agonesc* „gonesc”, *alipesc* „lipesc”, *alătrat* „lătrat”, *alăudat* „lăudat”, *arău* „răutate, nenorocire”, *aricoari* „răcoare”, *arâs* „râs”, *arâu* „râu”, *aromân* „roman” , *ariş* „roşu”, *arug* „rug”, *aspart* „spart”, *aumbră* „umbră”, *avânat* „vânat”, *ababa* „babă”.

Acelaşi *a* prepus s-a mai păstrat şi în unele cuvinte româneşti de la Carpaţi şi Dunărea de jos: *abiruire* „biruire”, *aboare* „boare”, *abubă* „bubă”, *achindie* „chindie”, *acioaie* „cioaie”, *acufund* „cufund”, *alăută* „lăută”, *armâncă* „româncă”.

b) Din terminaţiile cuvintelelot se eliminau consonantele finale *m* şi *s*, iar uneori şi vocala precedentă *u*; de asemenea se elimina silaba finală *re* de la infinitivele verbelor; în fine, a crescut mult frecvenţa de utilizare a sunetului *r*.

De altfel, consonanta *m* de la finele cuvintelor, afirmă Quntilian, era şi în limba latină o literă „care se exprima foarte puţin”.

În privinţa lui *s* final, Cicero scrie: „În timpurile *vechi* se considera ca un mod elegant de vorbire de a lăsa afară pe *s* din silaba finală, astăzi însă, pentru noi, o astfel de vorbire este ţărănească, ordinară”.

c) Trecerea lui *n* în *r* (rotacizarea) este un fenomen specific pentru tot arealul latinei barbare şi în geto-dacă (româna veche) acest fenomen era viabil, probă concludentă servind *Codicele Voroneţean* din sec. al XVI-lea, citat şi de Nicolae Densuşianu: *a adura* „a aduna”, *ariră* „arină”, *bătrării* „bătrânii”, *a cunteri* „a cunteni”, *curucă* „cunună”, *dumerică* „duminică”, *gerure* „genune”, *giure* „giune”, *iremă* „inimă*”, iremire* „inemie”, *lumură* „lumină”, *luri* „luni”, *menciuri* „ minciuni”, *neţirut* „neţinut”, *oameri* „oameni”, *rugiră* „rugină”, *rusul* „nusul, însul”, *spureţi* „spunţi”, *striirii* „străinii”, *ture-recu* „întuneric”, *urul* „unul” etc.

Din această limbă barbară, cu *n* trecut la *r*, s-au mai păstrat până astăzi, în limba română, unele cuvinte vechi de tipul: *arin* „anin”, *irimă* „inimă”, *mărunt* „minut”, *muşuroi* „muşunoi”, *raţă* „nuţă”, *rerunchi* „renunchi”, *scrin* „senin”, *verin* „venin”.

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

Substituirea lui *n* intervocalic cu *r* nu este, aşadar, un rotacism specific românesc sau al limbii române din Evul Mediu, cum se credea înainte, ci este o particularitate fonetică moştenită din vechiul dialect al limbii vulgare. Treptat însă rotacismul lui *n* intervocalic a dispărut aproape cu totul, nu numai în părţile de apus ale Europei, dar şi în teritoriul Daciei.

Dacă ne întrebăm acum: care este explicarea acestui fenomen lingvistic din punct de vedere istoric, constatăm că în dialectul arimic sau rotacizat s-a produs, la un moment dat, un amestec puternic cu dialectul nerotacizat sau *latin* barbar.

d) Originea articolului postpus *lu*(*l*), *le* m. şi *a*(*la*) fem., în limba română, este mult mai veche decât s-a crezit până astăzi. Încă Quintilian a constatat că „modul nostru de vorbire, noster serma n-are trebuinţă de articol". În acest caz, oratorul roman avea în vedere limba latină litarară (noster sermo), dar în niciun caz limba populară rustică, în care de altfel identificăm urme numeroase şi importante de întrebuinţare a articolului postpozitiv *lus, la, lum* sing., *li*, *lae* (*le*), la pl.

Pe teritoriul Italiei, cuvintele terminate în *lus*, *la*, *lum* apar cu deosebire în limba rustică. Astfel, Cato cel Bătrân, născut pe la 234 î.e.n, în Tusculum, care-şi cultiva singur moşia sa de pe teritoriul subinilor şi care lucra de dimineaţă până seara în rând cu ţăranii şi cu sclavii săi, întrebuinţează în tractatul *Economia rurală* mai multe forme curioase de cuvinte terminate în *lus, la, lum*, de regulă numiri de instrumente agricole, şi alte cuvinte din limba ţărănească, cum sunt: *asserculus, corbula, craticula, clavulus, convolvulus, cliculus, faculus, faniculus, focniculum, felicula, falcula, incerniculum, modiolus, orcula, proculus, ramulus, rutabulum, sarculum*, *situlus, sirpicula, sucula, scopula, surculus, scutula, serpulum*.

Gramaticii latini interpretau aceste forme ca diminutive, în timp ce în limba rustică terminate în *lu*(*s*), *la*, *lu*(*m*) nu erau diminutive, ci substantive ordinare. Prin urmare, numirile instrumentelor agricole, cu terminaţiile *lus, la, lum*, nu exprimau ideea că instrumentele și obiecte respective, de care se foloseau ţăranii lui Cato, erau mici, slabe, graţioase ori delicate. Să reţinem că utilizarea articolului postpozitiv *lu, la* în numirile personale şi locale din Italia a rămas în uz până târziu în secolul al XI-lea. Totodată, în idiomul de pe teritoriul Thraciei, substantivele feminine articulate formau genitivul singular în *lae*, ce corespunde formei românești cu *lei* din prezent.

Pentru a evita lipsă de claritate în cuvinte şi în expresiuni, autorii romani erau adeseori puşi în situaţia să înlocuiască lipsa articolului definit prn pronumele demonstrativ *ille*, pe care îl puneau ca un fel de atribut determinativ. Astfel Cicero, maiestrul cel mai mare al elocvenţei, ca să dea mai multă precizie şi forţă cuvintelor sale, foloseşte foarte frecvent pronumele demonstrativ *ille*, dându-i totodată şi funcţia de articol (Problema specificului fonetic, lexical şi gramatical limbii geto-dace sau barbare în raport cu limba latină este prezentată detaliat în: Densuşianu, p. 717-729).

e) Prezența în limba dacilor și în cea a tracilor (și lipsa din limba latină) a sunetelor (*ă*, *î*, *ţ*, *č*), a rotacismului și a articolului postpus, fenomene considerate de Bogdan P. Hasdeu ca fiind o moştenire tracă în limba dacilor și cea română (Constantinescu, p.103).

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

f) Printre caracteristicile fonetice descedente din substratul geto-dacic se numără (în opinia lui B.P. Hasdeu): trecerea lui *a* neaccentuat la *ă*; a lui *o* la *u*; *ea* accentuat la *e*; transformarea lui *s* în *ş* în anumite condiţii; schimbarea lui *l* intervocalic în *r*; evoluţia lui *qu* în *p*; a lui *ct* în *pt* etc. (Poghirc, p. 171).

g) Din domeniul gramaticii se crede că ar proveni din substrat (adică inclusiv din geto-dacă):

- confuzia genitivului cu dativul,
- numeralul *sută* şi formarea cardinalelor de la *unu* la *nouăsprezece* cu prepoziţia *spre*;
- formarea viitorului cu verbul *a voi*, articolul postpus etc.;
- reluarea sau repetarea pronumelui în acuzativ;
- folosirea conjunctivului în locul infinitivului etc. (Poghirc, p. 171).

2.6. O importanţă deosebită prezintă lexicul identificat ca fiind autohtone. Un număr relativ mare de lingvişti români consideră ca autohton cuvintele: *ac olo, acum, a băga, baltă, bară* „mlaştină”, *brânci, a brânci, brânză, brâu, broască, bucată, bucur, buză, cătun, codru, copac, copil, covată, a cruţa, dobă, gata, groapă, grumaz, guşă, leş, a leşina, mal, maldac, nană, pârâu, a sosi, stăpân, urdă, vatră, vergură*.

De regulă, când vine vorba de particularităţile specifice ale limbii geto-dacilor, această idee este argumentată pe baza materialului lexical. De altminteri, o primă preocupare a lui Hasdeu a fost de a descoperi noi elemente lexicale autohtone, în acest scop el a supus unei cercetări amănunţite lexicul românesc de origine necunoscută sau îndoielnică, comparându-l cu al limbilor învecinate, în primul rând cu albaneza, iar apoi şi cu alte limbi indo-europene, având în vedere mai ales ceea ce s-a păstrat de la limbile antice din Balcani. În opinia lui Hasdeu ar fi de origine dacă următoarele cuvinte: *abeş, abur, a ademeni, aghiuţă, aidoma, ală* „monstru, balaur”, *alac, aldan, argea, baci, băl, bălan, bălaur, bară, barză, băsău, başardină, bască, batal, bordei, bortă, brad, brânză, broancă, bunget, burghiu, burtucă, burtuş, cioară, cioban, ciocârlie, ciomag, codru, cujbă, culbec, doină, dulău, genune, ghiob, ghiuj, gâde, a gâdili, hojma, iazmă, iele, jilţ, mal, mălai, maldac, mămăligă, mazăre, melc, mire, mosoc, moţ, năsărâmbă, ortoman, raţă, ravac, rânză, stăpân, stejar, stână, şiră, şopârlă, traistă, tulei, ţundră, ţurcă, urdă, vatră, zârnă*, *zimbru* (Hasdeu, 2013).

Mai târziu, lingviştii (în special, Ovid Densusianu) au acceptat foarte puţine dintre etimologiile propuse de Hasdeu, în afara cazurilor în care paralelismul cu albaneza îi obligă să le considere ca tracice.

Pentru a ne forma o imagine generală despre stratul autohton al limbii române, prezentăm în continuare cuvintele de origine autohtonă identificate de diferiţi lingvişti.

Bogdan P. Hasdeu a demonstrat că sunt de origine geto-dacă, alături de cuvintele enumerate mai sus, şi următoarele unităţi lexicale: *Abrud, Argeş, azugă, barbă-cot, cioc, deh, dezbauc, don, a gâdeli, Mehadia, râmfă, Sarmizegerusa*.

Lingvistul clujean Ioan I. Russu a identificat următoarele cuvinte de origine geto-dacă: *abur, a acăţa, a adia, amurg, a anina, aprig, argea, baci, baieră, baligă, baltă, barză, bască, balaur, a băga, băiat, beregată, boare, bordei, brad, brânduşă, brânză, brâu, brusture, a bucura, buiestru, bunget, burlan, burtă, butuc, butură, buză, caier*,

BDD-A29167 © 2019 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

caţă, căciulă, căpuşă, căpută, cătun, cârlan, cârlig, copac, copil, creţ, a cruţa, a curma, curpăn, cursă, custură, Durari, daş, a dărâma, a deretica, a descăţa, a descurca, a desghina, a dezbăra, dop, droaie, fărâmă, gard, gata, gălbează, genune, gheară, ghes, ghimpe, ghionoaie, ghioc, gorun, grapă, gresie, groapă, grui, grumaz, grunz, a se gudura, guşă, a încurca, a înghina, a însurzi, a înseila, a întrema, leagăn, a lepăda, lespede, a leşina, mal, măceş, Mădari, măgură, mărcat, mătură, mânz, melc, mieru, mire, mistreţ, a mişca, morman, moş, mugure, mununǎ, murg, muşat, năpârcă, niţel, noian, păstaie, pânză, pârâu, prunc, pururea, a răbda, rânză, reazem, a ridica, sarbăd, sâmbure, a scăpăra, scrum, a scula, a scurma, spânz, stărnut, sterp, străghiată, strepede, strugure, strungă, a sugruma, a suguşa, şale, şiră, şopârlă, şoric, şut, tare, ţap, ţarc, ţarină, ţăruş, a uita, Undrea, a urca, urcior, urdă, a urdina, urdoare, a vătăma, a vătui, viezure, viscol, zară, zăr, a zburda, zestre, zgardă, a zgârâia, zgârmă (Russu, p.201-204).

În viziunea lui Grigore Brâncuşi, dacice sunt cuvintele ce urmează: *abur, argea, Argeş, baci, baligă, baltă, barză, bască, balaur, Bârsei (bârsan), Bucegi, a bucura, căciulă, cătun, copac, copil, fluier, gard, gata, ghimpe, ghionoaie, ghiuj, grapă, gresie, groapă, grumaz, guşă, jumătate, mal, mire, măgar, măgură, mărat, mânz, moş, mugure, murg, năpârcă, noian, pârâu, pupăză, raţă, rânză, sarbăd, sâmbre, a scăpăra, scrum, strugure, strungă, şopâflă, ţap, vatră, viezure, zară, zgardă* (A se vedea: Brâncuşi. *Cercetări* ..., 2009; Brâncuşi. *Concordanţe...* , 2009; Brâncuşi, 2004).

Problema originii nelatine, autohtone a unui număr important de cuvinte din limba română l-a preocupat şi pe Ariton Vraciu care considera autohtone următoarele unităţi*: abeş, abur, ademană* „dar, mită", *argea, a arunca, baci, barză, balaur, bâr, brânză, bunget, cioară, cioc, vraciu, doină, dulău, ghiuj, hojma, jilţ, melc, mire, rânză, stăpân, stejar, stână, şopârlă, urdă, vatră, zârnă, zimbru*. (Vraciu)

Nu vom insista asupra corectitudinii intepretării etimologice a cuvintelor considerate ca fiind de origine dacică în opinia savanţilor Bogdan P. Hasdeu, Ioan I. Russu, Grigore Brâncuşi şi Ariotn Vraciu, întrucât soluţia poate fi descoperită în dicţionarul etimologic al lui Mihai Vinereanu.

2.7. Studiul originii dacice a unor categorii de unităţi lexicale a început odată cu cercetările iniţiate de Bogdan Petriceicu Haşdeu şi continuate în perioada modernă de Grigore Brâncuşi, Ioan Iosif Rusu, Ariton Vraciu etc. Astfel, conform rezultatelor obţinute de lingviştii şi istoricii noştri, limba română dispune de 160-200 de cuvinte care provin din fondul geto-dacic, deşi urmele certe ale limbii folosite în vremea strămoşilor noştri nu s-au păstrat, unii savanţi le recunosc ori le contestă. Identificarea acestor cuvinte ca fiind folosite de populaţiile antice băştinaşe de pe actualul teritoriu al României s-a realizat pe baza criteriului eliminatoriu. Acest criteriu se reduce la următoarele: pentru a fi considerate autohtone, urmează a se demonstra că respectivele cuvintele nu descind din niciuna din limbile cu care limba română a fost în relaţii (latina, greaca, slava, turca, maghiara). În continuare acest criteriu se aplică la cuvintele care au corespondente în limba albaneză, limbă care are origini comune cu cea a tracilor. Prin urmare, cuvintele autohtone sau arhaice constituie în lingvistica română trei categorii distincte:

BDD-A29167 © 2019 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

1) cuvinte autohtone identificate de Bogdan P. Haşdeu în „Etymologicum Magnum Romaniae”, 2) cuvinte autohtone de origine indo-europeană cu corespondente în albaneză, 3) autohtone de origine indo-europeană fără corespondent în albaneză (La acest subiect, a se vedea: Guţă).

Prin urmare, este necesară o reintepretare a noțiunilor din lingvistica oficială, așa încât în strat să fie incluse unitățile lexicale de origine traco-geto-dacă, în substrat – cuvintele de origine indo-eropeană, în adstrat – cuvintele de origine greacă și latină, iar în superstrat – cuvintele de origine slavă veche, neogreacă, maghiară etc.

3.0. Pentru a ne edifica în problema originii poporului român și a limbii române, vom face uz în continuare de documentarea istorică. Se cunoaște că în 753 î.Hr. la Roma se constituie nucleul din care, ulterior, după 509 î.Hr., odată cu detronarea ultimului rege etrusc, Lucius Tarquinius Superbus, se va dezvolta viitorul imperiu. Etruscii, care se numeau pe ei înșiși raseni, populaţie ariană originară din Asia Mică, purtători ai unei culturi superioare altor italioţi contemporani lor, s-au organizat într-o confederaţie formată din 12 republici. Ei aparţin, după *Enciclopedia Britanică*, tribului trac al frigienilor. Din *Iliada* lui Homer aflăm că frigienii, lidienii şi tracii au participat ca aliaţi ai troienilor în lupta împotriva aheilor în celebrul război al Troiei (sec. XII î.Hr.), fapt ce ar indica existența unor relații de rudenie între aceste neamuri. Au venit întâi din Frygia–Lidia ca troieni, conduşi de Tyrrhenus, şi apoi, în două etape, de Eneas. Legendele îl numesc pe tracul Eneas, luptător la Troia, ca întemeietor mitic al Romei. Eneas întemeiează oraşul Lavinium, fiul său, Ascanius, cetatea Alba-Longa, iar Romulus, alt urmaş al său, va fonda, mai târziu, Roma (Analiza detaliată a acestui process a se vedea în: Bucur).

Apelând la rezultatele obținute în domeniul istoriei, mitologiei, arheologiei, lingvisticii şi geneticii, în prezent sunt analizate diverse teorii privind istoria limbilor europene, inclusiv a limbii române, în acest scop se încearcă identificarea unei armonii, a unei „concelieri” între teoriile existente, mai vechi sau mai noi, pe baze istorice şi arheologice, cu datele recente ale lingvisticii şi, mai ales, ale arheologiei genetice.

În primul rând, este necesar să recunoaștem că geto-dacii și romanii au descendenţă comună, iar limba lor de asemenea are multe particularități comune, așa încât ei puteau comunica liber și se înțelegeau fără interpret. Astfel, romanii fiind continuatori ai etruscilor, aceştia din urmă „au apărut în Italia în jurul anului 1000 î.e.n şi au venit aici din Lydia şi Frigia. Frigienii, originari din Macedonia şi Tracia, erau înrudiţi cu dacii şi geţii (românii de astăzi), care vorbeau aceeaşi limbă” (Roman). Originea danubiano-carpatică a etruscilor este susținută de etnologul iranian Zacarias Mayani care îi situează în regiunea danubiano-carpatică şi care își argumentează ideea pe materialul arheologic descoperit în Dacia, în Italia, Egipt şi Etruria: ceramica neagră danubiană (Apud: Cristian, p. 17). Ideea că etruscii au venit în Italia din Carpaţi în timpuri străvechi, fiind numiți „scobo-râtori prin toată Dacia Burebistană”, este susținută și de sumerologul rus Anatoli Kifişin (Ciornei). Tot în această ordine de idei, Mihai Vinereanu constată că „popoarele italice sunt, de fapt, fie de origine traco-iliră, fie de origine celtică”, căci strămoşii italicilor au venit în mai multe valuri dinspre Balcani, de pe cursul mijlociu (pe la 1500 î.Hr.) şi superior (pe la 1300 î. Hr.) al Dunării (Vinereanu, 2010, p. 8).

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

3.1. Apelând la multiple argumente etimologice, istorico-arheologice, culturale, mitice şi religioase, Maria Ciornei este de părerea că „etruscii îşi au originea în Carpaţi, mai exact în Carpaţii Apuseni, coborâtori de pe malurile Tisei cu care se învecinează"; în Antichitate, etruscii erau numiţi tusci, iar ţara lor se numea Tuscia, denumire provenită de la numele străvechi al râului Tisa, menţionat şi în documente din secolul al XI-lea ca Thyscia, citit Tuscia. În baza acestui fapt M. Ciornei conchide: „în Apuseni în Antichitate, lângă apa Tuscia, trăia o populaţie pelasgă, dacică şi anume agatârşii, care nu sunt alţii decât tuscii stabiliţi în munţi" (Ciornei). Tocmai în baza acestor argumente, Maria Ciornei consideră că populaţia proto-dacă este de origine carpato-danubiană şi are în comun cu latinii limbă comună – limba latină prisca, proprie unei populaţii pelasge, din care îşi trag originea limba latină şi limba dacă. Tot acolo, autoarea relatează: „Am găsit o însemnare a lui Aulus Gellus «în Noctes Atticae», în care se aminteşte de un avocat – desigur suntem în perioada târzie romană, când etruscii erau complet asimilaţi de romani – care «vorbea o latină atât de arhaizantă, încât toată lumea râdea de el, de parcă vorbea în ETRUSCĂ, ori galică» (Ciornei). Prin urmare, lingvistica şi istoria confirmă mitul despre rolul elementului pelasgo-trac în fondarea Romei şi în geneza romanilor.

Examinând etapele istorice de constituire a limbii române, Gheorghe Bucur distinge patru etape principale de evoluţie pentru limba română: 1) pelasga carpato-dunărean-balcanică (pentru proto-indo-europeană sau ante-proto-indo-europeană) în epoca stră-străveche, ca străbuna îndepărtată în timp, primordială, a românei; 2) pelasga carpato-dunăreană (indo-europeana primitivă sau comună ori primară) în perioada neolitică; 3) limba traco-geto-dacă în Antichitate şi 4) româna în contemporaneitate, etapele identificate constituind în principiu istoria originii şi constituirii limbii române (Bucur).

3.2. Fără a se preocupa în mod special de originea limbii române şi fără a lua în discuţie procesul „romanizări", Nicolae Iorga a stabilit două adevăruri, pentru prima dată afirmate cu toată certitudinea, cu privire la vechimea şi locul unde a început a-şi lua naştere poporul român: atât procesul de formare al *limbii române*, cât şi acela al vieţii de stat românesc, datează din primul secol d. Hr. – deci înainte de cucerirea Daciei de Traian - şi s-a trecut în Balcani, în Moesia Inferior, mai ales în Scythia Minor, care trebuie proclamată ca primul leagăn al neamului nostru (Bucur).

Prin urmare, materialul de limbă prezentat anterior vine să demonstreze cu probe lingvistice irefutabile că limba română nu este descendenta limbii latine, ea fiind continuatoarea limbii daco-geţilor care avea multe similitudini lexicale şi gramaticale cu limba latină.

4.0. Aşadar, în poblema originii limbii române şi a vocabularului ei s-au conturat două direcţii contrare, divergente: prima susţine cu obstinaţie originea exclusiv latină a limbii române, iar cea de-a doua o contestă pe cea dintâi, identificând diverse modalităţi de soluţionare a acestei probleme. Direcţia despre originea exclusiv latină a limbii române aparţine reprezentanţilor din Şcoala ardeleană, opinie care a ajuns, mai târziu, la paroxism, în viziunea latinomanilor, care se sforţau să demonstreze,

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

cu orice preţ, puritatea latină a limbii române, iar cea de-a doua direcție, reprezentată mai ales de savanți străini, iar în spațiul românesc de A. Cihac dar şi de alţii, exagera importanţa elementelor străine în aşa măsură, încât componenta latină a limbii române se estompa sau chiar se dilua în multitudinea diverselor influenţe străine. Prin urmare, cercetările de istorie a limbii române exagerau din diferite motive fie importanța elementului latin în procesul de constituire a imbii române, fie importanța influențelor străine asupra limbii române. Poziția adepților Școlii ardelene este explicabilă, fiind o replică la constituirea renumitei *Unio trium nattionum*, și ca urmare, românii, majoritari în Transilvania, au ajuns a fi nerecunoscuți, în propria țară, ca națiune, toate drepturile civile revenindu-le unor neamuri străine. În aceste condiții, „înflăcărații patrioți ai Școlii ardelene căutau să demonstreze vechimea neamului nostru pe aceste meleaguri şi descendenţa lui dintr–un popor cu o istorie şi civilizaţie ilustră – romanii" (Poghirc, p. 166-167). Poziția celei de-a doua direcții este inexplicabilă, întrucât, punând accentul pe influențele străine, era eclipsat aportul limbii latine, inclusiv al românei, în constituirea limbii noastre.

4.1. Dacă ne permitem o succintă incursiune în istorie, constatăm că problema originii limbii române a fost soluționată, fie și în mod simplist, unilateral, din cauza lipsei unor studii speciale de filologie şi istorie, încă de cronicarii noștri (Grigore Urche, Miron Costin) și de primul nostru enciclopedist – Dimtrie Cantemir.

Astfel, Grigore Ureche, în capitolul „Pentru limba noastră moldovenească" din „Letopiseţul Ţării Moldovei, de când s-au descălecat ţara şi de cursul anilor şi viaţa domnilor care scrie de la Dragoş-vodă până la Aron-vodă", scrie: „Aşişderea şi limba noastră din multe limbi ieste adunată şi ne ieste amestecat graiul nostru cu al vecinilor de prinprejur, măcară că de la Râm ne tragem, şi cu ale lor cuvinte ni-s amestecate. Cum spune şi la predosloviia letopiseţului celui moldovenescu de toate pre rându: ce fiindu ţara mai de apoi ca la o slobozire, de prinprejur venindu şi descălecându, din limbile lor s-au amestecat a noastră: de la râmleni, cele ce zicem latină, *pâine*, ei zic *panis*, *carne*, ei zic *caro*, *găină*, ei zic *galena*, *muieria*, *mulier*, *fămeia*, *femina*, *părinte*, *pater*, *al nostru*, *noster*, şi altile multe din limba latinească, că de ne-am socoti cu pre amăruntul, toate cuvintile le-am înţeleage. Aşişderea şi de la frânci, noi zicem *cal*, ei zic *caval*, de la greci *straste*, ei zic *stafas*, de la leşi *prag*, ei zic *prog*, de la turci, *m-am căsătorit*, de la sârbi *cracatiţă* şi altile multe din toate limbile, carile nu le putem să le însemnăm toate" (Ureche, p. 25-26), iar Miron Costin este şi mai categoric: „trecându pre aicea, pre aceste locuri, Traianu-împăratul şi lăsându slujitori de pază, au apucat o samă de dachi limba râmlenească" (Costin, p. 230) şi informează cititorul că „acum mulţi ne zic noao, ţării noastre şi Ţării Munteneşti, streinii, Daţiia, însă norodul, neamul lăcuitorilor, nu ş-au schimbatu numele său, ci tot *romanus*, apoi cu vreme şi îndelungate vacuri *romani*, apoi *rumâni* până astăzi" (Costin, p. 253). Menționând că „neamul acestor ţări aşedzate pe aceste locuri de râmleni, aşe şi graiul totu de la râmleni izvorât" (Costin, p. 264), Miron Costin își argumentează afirmația constatând că „unde dzice lătineşte: *Deus,* noi dzicem: *Dzău* sau *Dumnădzău, meus, al mieu,* aşijderea, unde *ţelum* ei, *ceriul,*

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

homo, omul, fronsu, fruntea, anghelus, îngerul. Iar nice unili cuvinte nu suntu să nu fie protivnice cu lătineşte, sau la început, sau la mijloc sau la fârşit, iar unele stau neclătite, *cumu-i barba-barba, luna-luna* şi altete ca acestea: *vinum - vinul, panis - pâine, manus - mâna, culter-cuţit*" ca în fine să declare: „aşe cum amu dzis, cu vremea ş-au schimbat graiul şi s-au amestecat cu slovenescu, daţescu şi cu alte care le-am pomenit dintru Topeltin. Pe această poveste cură şi aflatul slovelor, cu care şi scrisoarea de la sirbi o au luat-o, amu după a doa descălecătură de Dragoş-vodă aice în ţară şi la munteni Negrul-vodă" (Costin, p. 265).

Problema despre componenţa etimologică a vocabularului românesc şi în special a substratului geto-dac l-a preocupat şi pe Dimitrie Cantemir, care, în această ordine de idei, meţiona că „...în limba moldonească se află oarcare cuvinte care nu sunt nici latineşti, nici de la alte limbi de prin prejur, pentru aceia se vede că sunt rămăşiţe de pe la dacii cei vech..." (Cantemir, p. 209). În raport cu predecesorii săi, Dimitrie Cantemir, pentru a demonstra originea latină a limbii şi a poporului român, apelează la diverse argumente de ordin istoric, lingvistic şi etnografic. Pornind de la unitatea de origine a limbii şi culturii românilor din cele trei state româneşti (Muntenia, Ardeal şi Ţara Moldovei), Dimitrie Cantemir demonstrează continuitatea vieţuirii românilor în vechiul teritoriu al Daciei, insistând în mod special asupra religiei creştin-ortodoxe a poporului român. Evident, cele mai multe probleme evidenţiate de Dimitrie Cantemir erau cunoscute românilor, acestea fiind prezentate anterior de mitropoliţii Varlaam şi Dosoftei, cronicarii Ureche, Miron Costin, Neculce. Astfel, el constată că „valahii şi ardelenii au acelaşi grai ca moldovenii, dar rostirea lor este ceva mai aspră, precum *giur*, românul *jur*, *Dumnezeu*, *Dumnezău*, *acum*, *acuma*, *acela*, *ahăla*" (Cantemir, p. 209). Aşadar, el este conştient de originea latină a lexicuui de bază românesc, care în procesul evoluţiei s-a îmbogăţit cu elemente împrumutate din limba popoarelor învecinate (Cantemir, p. 206-210). În continuare D. Cantemir face următoarea remarcă de valoare istorică foarte mare: „înainte de soborul bisericesc de la Florenţa (1439), moldovenii foloseau litere latineşti, după pilda tuturor celorlalte popoare, a căror limbă încă este alcătuită din limba cea romană", iar pe vremea lui Alexandru cel Bun, „pentru ca să lipsească aluatul latinilor din biserica moldovenească, ca să ridice prilejul să nu poată ceti amăgiturile lor oamenii cei tineri", domnul Alexandru cel Bun a fost îndemnat de solii diadohului Teoctist Bulgarul „ca nu numai pe oamenii cei ce avea cugete străine la credinţa pravoslavnică, ci încă şi literile latine să le lipsească din ţara sa şi să primească în locul lor pe cele slavone şi cu râvna aceasta prea mare şi fără de vreme, s-a făcut el urzitoriul cel dintâi al celui dintâi al barbariei întru care se află Moldova acum" (Cantemir, p. 209-210), iar după excluderea alfabetului latin a urmat eliminarea cuvintelor latine din limbă şi substituirea acestora prin cuvinte slavone. D. Cantemir îşi manifestă insatisfacţia faţă de asemenea decizie, fiind de părerea că adoptarea alfabetului chirilic a fost o măsură profund greşită, care explică barbaria în care a ajuns Moldova. Cu alte cuvinte barbaria de care vorbea Cantemir este, de fapt, identică cu perioada de dominaţie a limbii slavone în biserică şi cancelariile domneşti.

BDD-A29167 © 2019 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

Dorința fierbinte a lui D. Cantemir se reducea la eliberarea poporului român din sfera de influență bizantină, slavonă și otomană și la conexarea acestuia la mediul cultural occidental, la originile sale.

4.2. În problema originii cuvintelor românești a excelat Bogdan P. Hasdeu, primul savant român care a pus bazele științifice de studiere a lexicului. Hasdeu a înțeles că istoria limbii noastre nu poate fi studiată cu succes decât plasând-o într-un cadru mai larg, indo-european. Cercetând istoria limbii române, B. P. Hasdeu a adus contribuţii deosebit de importante mai ales în problema substratului, care, deşi era recunoscută de câţiva ceretători străini, era complet neglijată la noi, mai ales problema elementelor autohtone ale limbii române.

În acest context, Bogdan P. Hasdeu identifică existența a două direcții contrare de cercetare. În primul rând, este vorba de Școala ardeleană. El combate cu vehemență exagerările acesteia, care, pentru a putea să demonstreze puritatea latină a originii noastre, nu numai că se pronunța pentru exclunderea tuturor cuvintelor străine din limbă, dar, „bazându-se pe fraza echivocă din Eutropius, greşit înţeleasă şi apoi folosită împotriva lor de către adversarii străini, ei afirmau că dacii ar fi fost exterminaţi în întregime de romani, idee evident absurdă şi combătută chiar de savanţii străini obiectivi ai vremii (Poghirc, 167). Astfel, filologul și lingvistul sloven J.B. Kopitar, vorbind despre exagerările latiniștilor ardeleni, spunea că „aceşti patrioţi fanatici nu voiau să aibă nimic de datorat barbarilor” (Apud: Poghirc, 167). În pofida abuzurilor de interpretare din teoria Școlii Ardelene, B.P. Hasdeu recunoaşte meritele acestora: „Primele încercări asupra graiului poporan al românilor, conduse într-un mod ceva mai sistematic, se datoresc unei pleiade de ardeleni: Şincai, Samuil Micu, Petru Maior, a căror mărime trebuie măsurată nu prin ceea ce au făcut, ci prin ceea ce voiau să facă: a deştepta naţionalitatea română, a o deştepta cu o r i c e p r e ţ” (Hasdeu, 1984, p. 9). În plus, „această şcoală, pe care o justificau împregiurările naşterii sale şi latinitatea cea reală a limbei române, trebuia să cază prin exces” (Hasdeu, 1984, p. 9).

În al doilea rând, este vorba de o altă direcţie unilaterală, „într-un sens exagerat antilatin sau chiar latinofob”, reprezentată „mai cu seamă de Alexandru Cihac în tomul II «Dictionnaire d’étymologie daco-romane», căci în tomul I el se ţinea cam incolor” (Hasdeu, 1984, p. 9). Bogdan P. Hasdeu condamnă virulent următoarele opinii ale lui A. Cihac:

- limba română cuprinde de două ori mai multe cuvinte slave decât latine care sunt deopotrivă la număr cu cele turce;
- elementul latin e de origine recentă în limba română;
- în limba română sunt cinci categorii de cuvinte – elemente slavice, turceşti, neogreceşti, maghiare şi foarte puţine albaneze, întrucât din albaneză au fost împrumutate foarte puține cuvinte;
- absența totală a unor unități lexicale românești „pe care slavii şi ceiilalţi vecini s-o fi luat de la români, ci pe toate le-au primit numai românii de la vecini şi mai ales de la slavi, cărora noi le datorăm până şi pe Traian” (Hasdeu, 1984, p. 10).

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

Bogdan P. Hasdeu este primul lingvist român care a demonstrat supraviețuirea populaţiei autohtone bazându-se pe izvoare istorice valoroase şi a conafirmat persistenţa elementului daco-getic cu argumente lingvistice, făcând încă de pe atunci legătura deosebit de preţioasă dintre limbile dacă şi lituaniană. Ideea lui avea să câştige încetul cu încetul teren, pe măsura clarificării principiilor şi a acumulării materialului concret demonstrativ. Hasdeu făcea în bună măsură în această privinţă o muncă de pionier (Poghirc, p. 168).

În felul acesta, Bogdan P. Hasdeu este primul care face uz de teoria substratului, formulată mai întâi de G.I. Ascoli şi H. Schuchardt, pentru a explica formarea limbilor romanice, şi care apoi a început a fi aplicată şi la alte limbi indo-europene.

Postularea teoretică a substratului pentru limba română era un fapt evident din punct de vedere istoric, întrucât se ştia că limba latină a fost impusă populaţiei din Dacia în urma cuceririi, iar limba română nu este succesoarea limbii latine, ci a limbii latine barbare, vulgare. Tentativa adepților Școlii ardelene de a exclude elementul ante-roman, prin presupusa exterminare a acestuia, s-a dovedit a fi o absurditate, ca și cea a lui A. Cihac de a diminua potențialul vocabularului de origine latină și a atribui cuvintelor de origine slavă superioratate numerică în limba română.

5.0. În urma analizei studiilor de lingistică, mai vechi şi mai recente, am ajuns la concluzia că „limba română s-a închegat în Dacia prin procesul complex care s-a desfăşurat în toate provinciile Imperiului Roman” (Giuglea, p. 28). Istoria, arheologia, geografia şi alte discipline axiliare au adunat suficiente fapte pentru a lămuri pe orice om cultivat, la noi sau în străinătate, asupra romanizării Daciei (Giuglea, p.28). În plus, la elementele lexicale moştenite din limba dacilor, au mai fost identificate ca fiind dacice şi unele cuvinte care au corespondente de expresie şi de conținut în **limba albaneză**: *măgură, căpuşă, abur, balegă, baltă, barză, bască, bată, brâu, brad, a bucura, buză, zară, fluier, frică, gard, gresie, ghindură, jumătate, ghiuj, guşă, cătun, căciulă, ceafă, copac, copil, curpen, cursă, mal, mămăligă, molid, mătură, pârâu, rânză, strungă, ţap, sâmbure, fărâmă, viezure, făină*; în **greaca veche**: *afin - afină, laur, aprig, argea, arin, boscoană „vrajă” – a bosconi* „a face vrăji”, *a amăgi, farmec, cârmoi* „cârnat gros”, *grunz, luger, lânced, lingoare, niţel, plai, prunc, staur* „înţărcuire”, *sterp, teacă, teafăr, trăgan, tulpină, zestre*; în **vechea germană**: *a se căina, a cotropi, grind* „ridicătură” (Giuglea, p. 40-54; p. 59-110; p.120-124).

5.1. Limba traco-dacilor a fost o limbă indo-europeană, dovadă servind culturile neolitice (Cucuteni, Starčevo-Criş, Gumelniţa etc.) din regiunea carpato-danubiană şi din Balcani, numite de Maria Gimbutas proto-thracice (Vinereanu 2010, p. 19). În acest context, urmează să fie respinsă teoria despre „influenţa albaneză”, după care tot ce avem tracic în limba română s-ar datora albanezilor, întrucât convețuirea cu aceştia nu se poate demonstra şi pentru că problema derivării limbii române din limba tracă este „impusă de bunul simţ şi de ambianţa istorică”, teorie pe care, de altfel, o susţine şi albanologul iugoslav Barič, care defineşte limba albaneză ca „un dalect tracic ilirisat” (Vinereanu 2010, p. 107). În fine, se demonstrează că dacii (inclusiv limba acestora)

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

au „o triplă sintesă: de atirşi, adecă sciţi nobili, … de traci şi de iliri” (Vinereanu 2010, p. 251). Aşadar, „limba română este, în principiu, urmaşa limbii traco-geto-dace care, de-a lungul timpului, a suferit diverse influenţe din partea limbilor cu care a venit în contact”, iar similitudinile, în special cele lexicale, „cu latina provin, în mare parte, din fondul comun traco-italo-celtic” (Vinereanu 2010, p. 11). Să reţinem că ipoteza originii traco-dace a poporului şi a limbii române a fost lansată în spaţiul românesc, pentru prima oară, de Nicolae Densuşianu, acum aproape 100 de ani.

5.2. Chiar dacă toate aceste opinii se află în contradicţie categorică cu opinia general acceptată, totuşi studiile elaborate prin prisma acestei teorii nu sunt lipsite de logică şi contribuie într-o măsură extrem de mare la elucidarea problemei originii limbii române.

În concluzia celor discutate anterior, am putea declara că limba română nu este o limbă neolatină, ci una neoromanică, întrucât ea nu descinde din limba latină codificată în gramatici şi promovată de oamenii de cultură din Impreiul Roman, ci vine din dialectul roman vorbit de triburile indo-europene – tracic, dacic, ilir etc., care vorbeau o limbă rustică, populară, barbară, vulgară etc. şi care se singulariza în raport cu limba latină printr-o serie de particularităţi de natură fonetică, lexicală şi gramaticală, limbă din care descind toate lmbile neoromanice. În fine, rămâne să admitem că în perioada Antichităţii şi până în secolele XIV-XVII, această limbă se numea *rumână*, iar denumirea din prezent – *limba română* – nu este decât o apropiere de etimonul originar – *romanus*, ca urmare a influenţelor Şcolii Ardelene şi a paşoptiştilot. Mai mult, limba rumână, adică barbară, exista în paralel cu limba latină şi avea o arie de răspândire extrem de mare. De altfel, chiar denumirea limbii – limbă română, dar nu latină, vine să confirme ipoteza că limba dacilor era alta decât cea latină codificată. Aşadar, insistenţa cu care se declară că limba noastră şi poporul român ar avea o origine distinctă în raport cu limba latină este adevărată doar parţial, întrucât atât poporul, cât şi limba noastră nu sunt urmaşii direcţi ai poporului roman şi ai limbii latine, ci ai geto-dacilor, populaţie antică, înrudită genetic cu populaţia romană, şi care vorbea o limbă indo-europeană de asemenea înrudită cu latina, chiar dacă această limbă se numea rustică, barbară sau vulgară. Folosirea acestei limbi barbare acoperea un teritoriu extrem de întins, începând cu Asia Mică şi Balcanii şi terminând cu întreaga Europă Occidentală, probă concludentă în această ordine de idei servind rugăciunea *Tatăl nostru*, scrisă într-un dialect celt al provinciei Wallace din Marea Britanie: *Poerinthele nostru cela ce esti en cheri / Svintzascase numele Teu / Vie emperetzia Ta / Facoesa voe Ta en tzer ase si pre poement / Poene noastre tzafoetzioace doe noaoe astezi / Si lase noaoe datoriile noastre, cum si noi se loesoem datornicilor nostri. / Si nu dutze pre noi la ispitire / Tze ne mentueste pre noi de viclianul. Amin”,* rugăciune descoperită de Bogdan Petriceicu Haşdeu, la sfârşitul secolului al XIX-lea, într-o lucrare a unui istoric britanic (Detalii a se vedea în: Popovici-Ursu, p. 46-47)

Prin urmare, poziţia Noii Şcoli Lingvistice Româneşti este doar parţial corectă, în sensul că limba română nu descinde din limba latină, reprezentanţii acestei direcţii de cercetare exagerează însă în mod impardonabil, declarând că limba dacilor ar fi

BDD-A29167 © 2019 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

o cu totul altă limbă decât latina. Este adevărat că limba română, ca și celelalte limbi neoromanice, nu descinde din limba latină codificată în gramatici și vorbită de oamenii de cultură, scriitorii, oratorii și oamenii politici romani, ci descinde din dialectele vorbite în Balcani de populațiile antice, inclusiv de geto-daci, dialecte etichetate de protipendada romană ca fiind barbare, rustice, vulgare.

În fine, aș vrea să atenționez pe toți cei care sunt preocupați de istoria poporului român și a limbii române: în acestă activitate se cere să evităm extremele, întrucât *aurea mediocritas*, în accepțiunea lui Horațiu, înseamnă „**aurita cale de mijloc"** – un fel de îndemn la cumpătare, la evitarea exceselor.

Referinţe bibliografice:

1. AVRAM, Mioara. SALA, Marius. *Enciclopedia limbii române*. Bucureşti: Univers Enciclopedic, 2001.

2. BÂRSAN, Cornel. *Faimoasele Tăbliţe de la Tărtăria şi opinia lui Harald Haarmann*. // http://istorie-furata.blogspot.com/2013/12/faimoasele-tablite-de-la-tartaria-si.html

3. Brâncuşi Grigore. *Cercetări asupra fondului traco-dac al limbii române*. București: Editura Dacica, 2009.

4. BRÂNCUŞI, Grigore. *Concordanţe lingvistice româno-albaneze*. București: Editura Dacia, 2009.

5. BRÂNCUŞI, Grigore. *Istoria cuvintelor. Unitate de limbă și cultură românească*. București: Editura Dacica,2004.

6. BUCURESCU, Adrian. *Tainele tăbliţelor de la Sinaia*. București: Editura Arhetip, 2005.

7. BUCUR, Gheorghe. *Problema identității limbii române în procesul ei de evoluție din timpuri îndepărtate*. // Revistă de lingvistică și cultură românească. Nr. 18. Unirea, 2018.

8. BUTIURCA, Doina. *Fondul latin şi inovaţia în vocabularul panromanic*. // Limba română. Nr. 4-6, anul XVI, 2006.

9. CANTEMIR, Dimitrie. *Descrierea Moldovei*. București: Editura Scriptorium, 2009.

10. CARDOŞ, Georgeta. RODEWALD, Alexander. *Genomul uman. Cercetări de paleogenetică moleculară la populațiile vechi din Epoca Bronzului și a Fierului de pe teritoriul României – evidențierea relațiilor genetice cu populația românească și alte populații populații europene actuale*. București: Editura Teora, 2013.

12. CORNEANU, C. Gabriel. CORNEANU, Mihaela. *Molecular biology, human development and art history – reflections abouthe human genome"monograph* (*dr. Georgeta Cardoș and prof. dr. Alexander Rodewald*) // Muzeul Olteniei Craiova. Oltenia. Studii şi comunicări. Ştiinţele Naturii. Tom. 30, No. 2/2014 I.

13. CONSTANTINESCU, Nicolae A. *Noua istorie a românilor de N. Iorga*. Iași: Tipo Moldova, 2011, p.103.

14. COSTI, Lucian G.. *Limba română. Naşterea şi falsurile ei. Taina formării cuvintelor. Recuperarea originilor reale*. București: Editura Uranus, 2016.

15. COSTIN, Miron. *De neamul moldovenilor*. // Miron Costin. *Opere*. Chișinău: Editura Litera, 1998, p. 230.

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

16. CRISTIAN, Margareta. *Veriga care lipsea – civilizaţia etruscă, un mister* // *Origini,* nr. 8, august 2015, p. 17.

17. CIORNEI, Maria. *Etruscii – dovadă a continuităţii prezenţei pelasgilor din Carpaţi, în istorie.* // Dacologia, 26 octombrie. 2007, https://dacologica.wordpress.com/

18. CRISTIAN, Margareta. *Veriga care lipsea – civilizaţia etruscă, un mister* // *Origini,* nr. 8, august 2015, p. 17.

19. CUEŞDEAN, Lucian I. *Limba română nu se trage de la Roma*. Bucureşti: Editura Solif, 2012.

20. CUEŞDEAN, Lucian I. *Marea enigmă a românilor antici*. Bucureşti: Editura Solif, 2007.

21. CUEŞDEAN, Lucian I. *România, inima vechii Europe*. Bucureşti: Editura Solif, 2006.

22. CUEŞDEAN, Lucian I. *Româna, limba vechii Europe*. Bucureşti: Editura Sollif, 2006.

23. CUEŞDEAN, Lucian I. *Sistemul sumerian al limbii române*. Bucureşti: Editura Orfeu, 2000, 2001.

24. DEAC, Augustin. *Codex Rohonczy cronică românească (1100-1200)*. // http://www.istoria.md/articol/196/Codex_Rohonczy,_cronic%C4%83_rom%C3%A2neasc%C4%83.

25. DENSUŞIANU, Nicolae. *Dacia preistorică*. Bucureşti: Editura Meridiane, 1986, p. 672.

26. DOBOŞ, Alexandru. *Dacia, izvorul neamurilor*. Craiova: Editura Obieciv, 2006;

27. Emilian. Limba-latina-se-trage-din-cea-romana-si-nu-invers-romanii-sunt-daci-vlahi-traci-nu-romani-istoria-romaniei // https://ceicunoi.wordpress.com/2013/04/09/limba-latina-se-trage-din-cea-romana-si-nu-invers-romanii-sunt-daci-vlahi-traci-nu-romani-istoria-romaniei-dacia-edu33/

28. ENĂCHIUC, Viorica. *Rohonczy Codex*. Bucureşti: Editura Alcor, 2002.

29. GHEORGE, Gabriel. *Care sunt temeiurile etimologiilor din DEX*. // Costi Lucian G., Limba română..., p. 83-84.

30. GHEORGHE, Gabriel. *În vechime Franţa a fost românofonă*. // Getica. Tom I., nr 1-2, Bucureşti: Editura Gândirea, 1992.

31. GHEORGHE, Gabriel. *Lingvistica istorică ... defilee de erori*. // Getica. Tom I., nr 1-2, Bucureşti: Editura Gândirea, 1992.

32. GHEORGHE, Gabriel. *O ipoteză nouă: Româna străveche=indoeuropeana comună (I)*. // Getica. Tom I. , nr 3-4, Bucureşti: Editura Gândirea, 1992.

33. GHEORGHE, Gabriel. *O ipoteză nouă: Româna străveche=indoeuropeana comună (2)*. // Getica. Tom I., nr 5-6, Bucureşti: Editura Gândirea, 2005.

34. GHEORGHE, Gabriel. *Studii de cultură şi civilizaţie românească*. Bucureşti: Editura Fundaţiei Gândirea, 2001.

35. GHEORGHE, Gabriel. *Studii de cultură şi civilizaţie românească. II*. Bucureşti: Editura Gândirea, 2005.

36. GHEORGHE, Gabriel. *Valah*. Bucureşti: Editura Fundaţiei Gândirea, 2012.

37. GIMBUTAS, Marija. *Civilizaţie şi Cultură –Vestigii preistorice în sud-estul european (Civilizaţia Europei străvechi)*. Bucureşti: Editura Meridiane, 1989.

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

38. GIMBUTAS, Marija. *Primary and Secondary Homeland of the Indo-Europeans: comments on Gamkrelidze-Ivanov articles.*// Journal of Indo-European Studies 13 (1&2),1985.

39. GIMBUTAS, Marija. *The Civilization of the Goddess: The World of Old Europe.* San Francisco: Harper, 1991.

40. GIUGLEA, George. *Fapte de limbă – mărturii despre trecutul românesc*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988, p.28.

41. GRAUR, Alexandru. *Fondul principal al limbii române*, Bucureşti: Editura Ştiintţfică, 1957.

42. GROZA, Andrei. *Limba română – fundament al naşterii societăţii umane*. Chişinău: Garamont Studio, 2018.

43. GUTA, Daniel. *Ce limbă vorbeau, de fapt, dacii şi de ce nu foloseau scrierea. Sute de* cuvinte mai puţin ştiute pe care ni le-au lăsat moştenire strămoşii noştri. // https://adevarul.ro/locale/hunedoara/ce-limba-vorbeau-fapt-dacii-nu-foloseau-scrierea-sute-cuvintele-mai-putin-stiute-ni-le-au-lasat-mostenire-stramosii-nostri-1_552410ec448e03c

44. HAARMANN, Harald. MARLER, Joan. *An introduction to the study of the Danube Script.* // Journal of Archeomythology, Vol.4, 2008;

45. HASDEU, Bogdan-Petriceicu. *Cuvente den bătrâni*. III. Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1984.

46. HASDEU, Bogdan-Petriceicu. *Etymologicum magnum Romaniae. [A-Amurțèsc*], Ed. îngrijită de Grigore Brâncuș. Chișinău: Editura Știința, 2013.

47. HASDEU, Bogdan Petriceicu, *Etymologicum magnum Romaniae. [Amùși - Ânger],* Ed. îngrijită de Grigore Brâncuș, Chișinău: Editura Știința, 2013.

48. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Etymologicum magnum Romaniae. [B - Bîrîìt],* Ed. îngrijită de Grigore Brâncuș. Chișinău: Editura Știința, 2013.

49. IONICĂ, Dumitru. *Cartea mare a limbii române*.// Lucian G. Costi. Limba română. Naşterea şi falsurile ei. Taina formării cuvintelor. Recuperarea originilor reale. Bucureşti: Editura Uranus, 2016, p.33.

50. IONIŢĂ, Gheorghe I. *Reconsiderarea istoriei: geto-dacii*. Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 2008.

51. IORGA, Nicolae. *Noua istorie a românilor*. Văleni de Munte, 1940, p.88-90.

52. ISCRU, Gheorghe D. *Traco-geto-dacii, naţiunea matcă diin spaţiul carpato-danubian balcanic*. Bucureşti: Casa de editură şi librării Nicolae Bălcescu, 1998.

53. L'HERMITTE, René. *Marr, marrisme, marristes: Science et perversion idéologique; une page de l'histoire de la linguistique soviétique*. Paris, 1987.

54. LOVINESCU, Vasile. *Dacia Hipperboreană*. Bucureşti: Editua Rosmarin, 1996.

55. LUCA, Sabin Adrian. *Tărtăria Rediviva*. Alba Iulia: Editura Muzeului Naţional Brukenthal, 2016.

56. Manolache Dumitru. *Tezaurul dacic de la Sinaia - legendă sau adevăr ocultat?* Bucureşti: Editura Dacica, 2006.

57. MERLINI, Marco. *La scrittura è natta in Europa" (Scrisul s-a născut în Europa?)* Editura Avverbi, Roma, 2004.

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

58. NICOLAESCU, Eugen. *Vorbele din plumb***.** Bucureşti: Editura Semne, 2015.

59. PECICAN, Ovidiu. *Falsuri patriotice româneşti*. // *Observator cultural*, nr. 127, 30 iulie 2002.

60. PEŢAN, Aurora. *A possible Dacian royal archive on lead plates.* // Antiquity Journal. Vol 79. No 303. March 2005.

61. POGHIRC, Cicerone. *B.P. Hadeu. Lingvist şi filolog*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1968.

62. POPOVICI-URSU, Valeriu D. *Adevărata obârşie a poporului român*. Cluj-Napoca: Editura Gedo, 2012.

63. ROMALO, Dan. *Cronica apocrifă pe plăci de plumb?* Bucureşti: Arvin Press, 2003.

64. ROMAN, Valentin. *Etruscii, civilizatorii romanilor, erau traci.* // http://adevarul-despredaci.ro/, 13 iulie 2012.

65. ROXIN, Daniel. *Enigma tăbliţelor de la Sinaia*. *Scrieri geto-dacice care tulbură istoria*. Bucureşti: Editura Burebista, 2018.

66. ROXIN, Daniel. *Spiritul dacic renaşte*. Bucureşti: Editura Vidia, 2012.

67. SALA, Marius. *De la latină la română*. Bucureşti: Editura Pro Universitaria, 2012.

68. RUSSU, Ioan I. *Elemente autohtone în limba română*. Bucureşti: Editura Academiei RSR, 1970.

69. SALA, Marius, Ionescu-Ruxandoiu Liliana. *Istoria limbii romane*, vol. I. Bucureşti: Univers Enciclopedic, 2018.

70. SALA, Marius. *Vocabularul reprezentativ al limbilor romanice. Bucureşti:* Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988.

71. ȘTEFANOVSKI, Branislav. DABIJA, Alexandru. *Homer. Istoria pelasgă neştiută. Surprizele lingvistice ale Iliadei*. Bucureşti: Uranus, 2019.

72. UNGUREANU, Dan. *Nu trageţi in ambulanţă*. // *Observator cultural*, nr. 167/2003 (6-12 mai 2003).

73. URECHE, Grigore. *Letopiseţul Ţării Moldovei, de când s-au descălecat ţara şi de cursul anilor şi de viaţa domnilor carea scrie de la Dragoş-vodă până la Aron-vodă*. // Letopiseţul Ţării Moldovei. Chişinău: Editura Hyperion, 1990, p. 25-26.

74. VARTOSU, Emil. *Paleografia româno-chirilică*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1968.

75. VELCESCU, Cornelia. *Inscripţii rupestre din Munţii Carpaţi*. Bucureşti: Editura Miracol, 2002.

76. VINEREANU, Mihai. *Dicţionar etimologic al limbii române.Pe baza cercetărilor de indo-europenistică*. Bucureşti: Alcor Edimpex, 2009.

77. VINEREANU, Mihai. *Rădăcini nostratice în limba română*. Bucureşti: Editura Alcor Edimpex, 2010, p. 8.

78. VLASSA, Nicolae. *Contribuţii la problema racordării neoliticului Transilvaniei*. Cluj-Napoca, 1976.

79. VLASSA, Nicolae. *Neoliticul Transilvaniei. Studii, articole, note*. Cluj-Napoca: Bibliotheca Musei Napocensis 3, 1976.

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)

80. VLASSA, Nicolae. *Probleme ale cronologiei neoliticului Transilvaniei în lumina stratigrafiei aşezării de la Tărtăria* //Studia historica, 1962, fasc. 2.

81. VRACIU, Ariton. *Limba daco-geţilor*. Timişoara: Editura Facla, 1980.

82. АЛПАТОВ, Михаил В. *История одного мифа: Марр и марризм*. Москва, 1991.

83. АЛПАТОВ, Михаил В. *Марксизм и марризм (заметки неисторика)* // Восток. 1992. № 3.

84. АЛПАТОВ, Михаил В. *Марр, марризм и сталинизм* // Философские исследования. 1993, nr 4.

85. МАРР, Николай Я. *Вопросы языка в освещении яфетической теории*. Москва, 1933.

86. УМНОВ-ДЕНИСОВ, Алексей. *Золотая книга Фракийцев*. Часть 1. Санкт Петербург.

BDD-A29167 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:48 UTC)